

The background features an abstract graphic with three blue circles of varying sizes and two thin blue lines. One line starts from the top left and passes through the center of the largest circle. The other line starts from the top right and passes through the center of the smallest circle. A third, larger circle is positioned at the bottom right of the page.

Het mysterie van de zin 'We/wij gamen.'

Subjectdubbeling in het Koewachtse dialect

Sylvia Wijsman
3810887

Nederlandse Taal en Cultuur
Universiteit Utrecht

Begeleidster: Dr. Marjo van Koppen, Universiteit Utrecht
16 April 2014

Samenvatting

In dit onderzoek zal subjectdubbeling in het Koewachtse dialect worden geanalyseerd. Een vorm van subjectdubbeling is te zien in onderstaande zin.

(a) Ze hebben zij daar niets mee te maken.

ze_{zwak} hebben zij_{sterk} daar niets mee te maken

‘Ze hebben daar niets mee te maken.’

(Koewacht)

In (a) is het zwakke pronomen in de zin het daadwerkelijke subject volgens Van Craenenbroeck en Van Koppen (2002), het sterke pronomen is het gedubbelde subject. Dit onderzoek is geschreven naar aanleiding van eerder onderzoek van Broekman (2008) waarin een analyse wordt gegeven van het Koewachtse en Zuiddorpse dialect. Uit deze studie bleek dat de mogelijkheid bestaat om het subject te verdubbelen door een zwak pronomen. Dit zou volgens de generalisatie van Van Craenenbroeck en Van Koppen (2002) niet mogelijk zijn, omdat volgens deze studie een subject alleen door een sterk pronomen kan worden verdubbeld. Een voorbeeld hiervan staat in (b).

(b) Wij/we game.

wij_{sterk}/we_{zwak} gaan we_{clitic}

‘Wij/we gaan.’

(Koewacht)

In (b) is te zien dat het tweede pronomen in de zin een clitic is. De hoofdvraag van dit onderzoek is of (b) moet worden geanalyseerd als een vorm van subjectverdubbeling of als een vorm van subjectverdriedubbeling. Naar een antwoord op deze vraag wordt gezocht door middel van een vragenlijst die mondeling is afgenomen in Koewacht.

Uit de resultaten blijkt dat de constructie in (b) waarschijnlijk een vorm van subjectverdriedubbeling is. In Koewacht komt subjectverdriedubbeling voor met de combinatie zwak-clitic-sterk. Het is mogelijk dat de constructie ‘we game’ ook een vorm van deze combinatie is, alleen dat het laatste sterke pronomen ‘wij’ niet wordt uitgespeld. De combinatie sterk-clitic-sterk komt niet voor in het Koewachtse dialect. Dit hoeft nog niet te betekenen dat de constructie ‘wij game’ niet een constructie van subjectverdriedubbeling heeft. Het kan dat het laatste sterke pronomen van de combinatie sterk-clitic-sterk nooit wordt uitgespeld. Een verklaring hiervoor zou de betekenis van de zinnen kunnen zijn. ‘We game’ is een constructie zonder nadruk. Willen Koewachtenaren deze zin met nadruk uitspreken, dan spellen ze het laatste sterke pronomen van de combinatie zwak-clitic-sterk wel uit. De constructie ‘wij game’ heeft in het Koewachts al nadruk. Als het laatste sterke pronomen van de combinatie sterk-clitic-sterk zou worden uitgespeld, zou dit geen toevoeging hebben voor de betekenis van de zin.

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	1
2. THEORETISCH KADER	4
2.1' ME(N)': CLITIC OF VERVOEGING?	4
2.2 CLITICVERDUBBELING	8
2.2.1 <i>Van Craenenbroeck & Van Koppen (2008)</i>	10
2.2.2 <i>Tests voor het classificeren van pronomina</i>	13
2.3 CLITICVERDRIEDUBBELING	15
2.4 ONDERZOEKSVRAGEN	19
3. ONDERZOEKSMETHODE	20
3.1 UITVOERING ONDERZOEK	20
3.2 VRAGENLIJST	20
3.3 PARTICIPANTEN	23
3.4 DATAVERWERKING	23
4. ONDERZOEKSRESULTATEN	24
4.1 CLASSIFICATIE PRONOMINA	24
4.2 CLITICVERDUBBELING	27
4.3 CLITICVERDRIEDUBBELING	29
4.4 FILLER-ZINNEN	32
5. CONCLUSIE	33
BIBLIOGRAFIE	35
BIJLAGEN	
BIJLAGE 1: VRAGENLIJST	
BIJLAGE 2: RESULTATEN VRAGENLIJST	
2.1 <i>Resultaten subjectdubbeling</i>	
2.2 <i>Resultaten classificatie pronomina</i>	

1. Inleiding

In verschillende Vlaamse dialecten bestaat de mogelijkheid om twee subjecten in een zin te hebben. Voorbeelden van subjectverdubbeling zijn te vinden in het Wambeekse dialect, onderzocht door Van Craenenbroeck en Van Koppen (2002) (vanaf nu VC&VK).

(1) Ik paus da se zaailn kommen.

ik denk dat ze_{clitic} zij_{sterk} komen

'Ik denk dat zij komen.'

(2) We gojn ze waaile nuir ojsh bringen.

we_{zwak} gaan ze wij_{sterk} naar huis brengen

'We gaan ze naar huis brengen.'

(Wambeek)

In (1) staat zowel een sterk pronomen 'zaailn' als een clitic 'se' in de bijzin die samen het subject van de zin vormen. Het kenmerk van een clitic is dat het niet zelfstandig kan voorkomen, het moet ergens tegenaan leunen. In (2) vormen het zwakke pronomen 'we' en het sterke pronomen 'waaile' het onderwerp. Het onderscheid tussen (1) en (2) wordt beschreven door VC&VK. Ze beargumenteren dat het in voorbeeld (1) om cliticverdubbeling gaat en in voorbeeld (2) om topicverdubbeling. Cliticverdubbeling is altijd de combinatie van een clitic en een sterk pronomen en deze combinatie kan alleen in bijzinnen en hoofdzinnen met inversie voorkomen. Bij topicverdubbeling, wat alleen voorkomt in subject-initiële hoofdzinnen, kan het eerste element een zwak pronomen zijn, een sterk pronomen, een ander soort DP of een naam en hierop volgt volgens VC&VK altijd een sterk pronomen. Zij veronderstellen dat een subject in dit type zinnen niet verdubbeld kan worden door een zwak pronomen, omdat dat in het Wambeekse, het Gentse en het Lapscheurse dialect niet mogelijk is. In deze scriptie ga ik er van uit dat bij topicverdubbeling het eerste subject in de zin het daadwerkelijke subject is ('we' in (2)) en het tweede subject ('waaile' in (2)) het gedubbelde subject. Bij cliticverdubbeling is het andersom. Hierbij ga ik er van uit dat het eerste subject ('se' in (1)) het gedubbelde subject is en het tweede subject ('zaailn' in (1)) het daadwerkelijke subject. Hierbij volg ik VC&VK.

Het Koewachtse dialect lijkt op het eerste gezicht een uitzondering op de generalisatie van VC&VK. Om dit te verduidelijken staat in de onderstaande tabel een overzicht van pronomina in het Koewachtse dialect.

(3) Tabel 1, pronomina in het Koewachtse dialect

Ev=enkelvoud, mv=meervoud, man=mannelijk, vrouw=vrouwelijk

Persoon	Zwakke vorm	Sterke vorm
1 ^e ev	'k	Ik
2 ^e ev	Ge	Gij
3 ^e ev man	Ee	Hij / ij
3 ^e ev vrouw	Ze	Zij
1 ^e mv	We _{zwakke vorm} /Me _{clitische vorm}	Wij
2 ^e mv	Ge	Gulder
3 ^e mv	Ze	Zij/zulder

De data uit tabel 1 komen deels uit Broekman (2008) en zijn deels verzameld voor het onderzoek in deze scriptie. In tabel 1 wordt duidelijk dat er bij de 1^e persoon meervoud onderscheid wordt gemaakt tussen de zwakke vorm 'we' en de clitische vorm 'me'. In de literatuur beargumenteren De Vogelaer en Devos (2008) en Will (2004) dat 'me' geen zwak pronomen is maar een vervoeging op het werkwoord. Broekman (2008) beargumenteert dat 'me' geen zwak pronomen is maar een clitic. In paragraaf 2.1 zal hierop worden teruggekomen.

Broekman (2008) heeft onderzoek gedaan naar subjectverdubbeling in het Koewachtse dialect en kwam tot de conclusie dat het lijkt alsof het subject in het Koewachts wel verdubbeld kan worden door een zwak pronomen in hoofdzinnen. Onder andere werden onderstaande zinnen grammaticaal bevonden in het Koewachtse dialect in Broekman (2008).

(4) Ge hebt ge daar niets mee te maken.¹

je_{zwak} hebt je_{clitic} daar niets mee te maken

'Je hebt daar niets mee te maken.'

(5) We hebbeme daar niets mee te maken.

we_{zwak} hebben we_{clitic} daar niets mee te maken

'We hebben daar niets mee te maken.'

(6) Zij hebben ze daar niets mee te maken.

zij_{sterk} hebben ze_{clitic} daar niets mee te maken

'Zij hebben daar niets mee te maken.'

(Koewacht)

¹ In deze scriptie zullen alleen de pronomina in het Koewachtse dialect worden geschreven, de rest van de zin staat in het Standaardnederlands. Dit omdat er geen consensus is over hoe het Koewachtse dialect moet worden geschreven.

In (5) is te zien dat bij de 1^e persoon meervoud 'me' wordt gebruikt in plaats van 'we' en dit wijst erop dat er sprake is van een clitische pronomen in plaats van een zwak pronomen. Broekman (2008) heeft het over zwakke pronomina als het om het gedubbelde subject gaat, in deze scriptie zal er naar het gedubbelde subject in (4) - (6) worden gerefereerd als clitic. Dit onderzoek zal een vervolg zijn op de studie van Broekman (2008) door een verklaring te zoeken voor deze constructie waarbij het tweede pronomen in de zin een clitic is. De focus van dit onderzoek zal liggen bij de 1^e persoon meervoud, omdat dit de enige persoon/getal/geslachts-combinatie is met een zichtbaar verschil tussen de clitische vorm en de zwakke vorm van pronomina.

Deze scriptie bestaat uit de volgende onderdelen. In hoofdstuk 2 wordt er in 2.1 eerst beargumenteerd waarom 'me' een clitisch pronomen is en geen vervoeging op het werkwoord. In 2.2 en 2.3 zullen er mogelijke analyses worden gegeven voor de constructies in voorbeelden (4) – (6). In het bijzonder zal ik onderzoeken of we hier te maken hebben met een vorm van subjectverdubbeling of van subjectverdriedubbeling. Dit leidt tot een aantal onderzoeksvragen. In hoofdstuk 3 zal de onderzoeksmethode worden uitgelegd waarmee de onderzoeksvragen uit hoofdstuk 2 zullen worden beantwoord. In hoofdstuk 4 zullen de resultaten aan de hand van deze vragen worden besproken, waarna in hoofdstuk 5 de conclusie volgt.

2.Theoretisch kader

2.1' Me(n)': clitic of vervoeging?

In onderstaand voorbeeld (7) is het woord '-me(n)' vastgehecht aan het werkwoord 'gaan'. Voorbeelden (4) en (6) uit de inleiding worden hier herhaald als (8) en (9).

(7) Wij game(n) dit doen.

wij_{sterk} gaan_{clitic/inflexie} dit doen

'Wij gaan dit doen.'

(8) Ge hebt ge daar niets mee te maken.

je_{zwak} hebt je_{clitic} daar niets mee te maken

'Je hebt daar niets mee te maken.'

(9) Zij hebben ze daar niets mee te maken.

zij_{sterk} hebben ze_{clitic} daar niets mee te maken

'Zij hebben daar niets mee te maken.'

(Koewacht)

De literatuur is niet eenduidig als het gaat om de status van het affix '-me(n)' in het Zeeuws-Vlaams. '-Me(n)' zou dienst kunnen doen als inflectie op het werkwoord of als clitisch pronomen. Wanneer '-me(n)' inflectie op het werkwoord zou zijn zou er in (7) geen sprake zijn van subjectverdubbeling. Dit zou wel het geval zijn als de status van '-me(n)' een clitic is. In (8) en (9) zullen 'je' en 'ze' geen inflectie op het werkwoord zijn, omdat ze niet aan het werkwoord zijn vastgehecht.

De Vogelaer en Devos (2008) beargumenteren dat het zwakke element '-me(n)' oorspronkelijk een clitisch pronomen was. Tegenwoordig zou het echter inflectie op het werkwoord zijn, omdat het zwakke element '-me(n)' vastzit aan een werkwoord of voegwoord. Een vergelijkbaar standpunt is te vinden in het proefschrift van Will (2004). Volgens hem kan '-me(n)' alleen een pronomen zijn als er bij andere persoon/getal/geslachts-combinaties dan de 1^e persoon meervoud ook een zwak element achter het werkwoord verschijnt. Dat is volgens Will (2004) niet mogelijk. In het Koewachtse dialect is dit wel mogelijk volgens onderzoek van Broekman(2008). Dit is te zien in (8) en (9) bij de 2^e persoon enkelvoud en de 3^e persoon meervoud. Uit de data van Broekman (2008) blijkt dat dit verder mogelijk is bij de 1^e persoon enkelvoud en de 3^e persoon enkelvoud (vrouwelijk).

Stolk (2004) onderzoekt het zwakke element 'men' achter een voegwoord in Zeeuws- en Oost-Vlaamse dialecten. Ze kijkt voor dit onderzoek naar bijzinnen, inversiezinnen en subject-initiële hoofdzinnen, met het idee dat deze zinnen er anders uitzien als 'men' inflectie is dan hoe ze eruit zien als 'men' een clitisch pronomen is. Als er in een dialect sprake is van subjectverdubbeling in een

bijzin, verwacht Stolk (2004) dat de voorbeelden in (10) voorkomen in het dialect als ‘men’ voegwoordvervoeging is. Voorbeeld (11) verwacht ze als ‘men’ een clitisch pronomen is.

(10) a. (...) dammen_{inflectie} we_{zwak} wij_{sterk} gaan.

b. (...) dammen_{inflectie} we_{zwak} wij_{sterk} gamen_{inflectie}.

(11) (...) dammen_{clitic} wij_{sterk} gaan.

In (10a) en (10b) vormen ‘we’ en ‘wij’ samen het subject. In (10b) verwacht ze ook dat ‘men’ achteraan in de zin achter het werkwoord kan voorkomen als ‘men’ een vorm van inflectie is. In (11) vormen ‘men’ en ‘wij’ samen het subject.

Stolk (2004) onderzoekt wanneer ‘men’ voor kan komen en beweert uiteindelijk dat er geen duidelijk bewijs is dat ‘men’ ofwel een pronomen ofwel voegwoordvervoeging is. Zij ziet als een mogelijke verklaring dat ‘men’ beide functies kan hebben. In bijzinnen en hoofdzinnen met inversie is ‘men’ hoogstwaarschijnlijk een pronomen. Dit concludeert ze uit inversiezinnen zoals in (12) en bijzinnen zoals in (13). Deze zinnen komen voor in het Dirkslandse dialect. Voorbeelden (12) en (13) geven bewijs dat ‘men’ in deze zinnen geen vervoeging kan zijn.

(12) Ging-e-men.

ging_{inflectie-clitic}.

‘We gingen.’

(13) (Amen sober leve), lev-e-men gelukkig.

(...) lev_{inflectie-clitic} gelukkig

‘(...) , leven we gelukkig.’ (Dirksland)

Het affix –e (in (12) en (13) vet gedrukt) is de congruentievervoeging op het werkwoord. Affixen en clitics hebben overeenkomsten. Ze zijn beide gebonden elementen en ze kunnen meestal niet op zichzelf voorkomen. Affixen en clitics moeten ergens tegenaan kunnen leunen. Het onderscheid tussen affixen en clitics kan daarom ingewikkeld zijn. Een clitic heeft de syntactische karakteristieken van een woord, affixen niet. Een affix moet direct achter het voegwoord of werkwoord staan. Achter een voegwoord met een affix kan ook nog een clitic kan staan. Achter een voegwoord met een clitic kan niet ook nog eens een affix staan, omdat deze dan niet direct achter het voeg- of werkwoord staat. Dit komt omdat affixen alleen vastgehecht kunnen zijn aan één woord, maar clitics kunnen ook vastgehecht zijn aan woordgroepen. Dit is in (14) te zien.

(14) The man in the black coat's book.

de man in de zwart jas_{bezit} boek

'De man in de zwarte jas z'n boek.'

(Engels)

In (14) is 's' een clitic dat bezit uitdrukt. Het clitic hecht zich vast aan de gehele woordgroep 'the man in the black coat'. Een affix zou dit niet kunnen.

Wanneer er, zoals in (13), twee elementen achter het voegwoord staan, moet het eerste element een affix zijn en het tweede element een clitic. Congruentievervoeging wordt volgens Stolk (2004) door maximaal één affix weergegeven en daarom moet 'men' in (12) en (13) een clitisch pronomen zijn.

In hoofdzinnen moet volgens Stolk (2004) 'men' voegwoordvervoeging zijn. Dit concludeert ze uit onder andere onderstaande zin.

(15) Wij gamen.

wij_{sterk} gaan_{inflectie/clitic}

'Wij gaan.'

(Berlare)

Hier kan volgens haar geen sprake zijn van subjectverdubbeling als de generalisatie van VC&VK klopt dat het tweede pronomen in de zin niet zwak mag zijn. Dit argument is te weerleggen omdat in het Koewachtse dialect het tweede pronomen bij meerdere persoon/getal/geslachts-combinaties zwak kan zijn. Dit is onder andere te zien in (8), hier herhaald als (16).

(16) Ge hebt ge daar niets mee te maken.

je_{zwak} hebt je_{clitic} daar niets mee te maken

'Je hebt daar niets mee te maken.'

(Koewacht)

Bij voorbeeld (16) is het gedubbelde subject zwak. 'Je' is echter niet vastgehecht aan het werkwoord. Bij deze andere persoon/getal/geslachts-combinaties zal het gedubbelde subject dus geen inflectie zijn. Dit maakt het aannemelijk dat 'men' in (15) ook een clitisch pronomen is.

Broekman (2008) heeft het Koewachtse en het Zuiddorpse dialect onderzocht en kwam tot de conclusie dat '-me(n)' een zwak pronomen moest zijn. In haar onderzoek kwam ze vergelijkbare zinnen tegen als Stolk (2004).

(17) ... en dan zag-e-me da bordje stoan.

... en dan zag_{inflectie-clitic} da bordje stoan

'... en toen zagen we dat bordje staan.'

(Zuiddorpe)

In (17) is te zien dat er al inflectie op het werkwoord is. Inflectie op het werkwoord kan door maximaal één affix worden weergegeven en daarom moet ‘-me(n)’ een clitisch pronomen zijn. Verder bewijs uit Broekman (2008) is dat ‘-me(n)’ ook op een andere plaats in de zin kan voorkomen dan achter het werkwoord of achter een voegwoord.

(18) Ik zeg toch dat wij me daar niets mee te maken hebben.

ik zeg toch dat wij_{sterk} we_{clitic} daar niets mee te maken hebben

‘Ik zeg toch dat we daar niets mee te maken hebben.’ (Koewacht)

Voorbeeld (18) laat zien dat ‘-me(n)’ ook achter een sterk pronomen kan staan waardoor het geen inflectie kan zijn. Broekmans (2008) laatste argument is dat ‘-me(n)’ in bijzinnen nooit achter het werkwoord kan komen te staan, wat erop wijst dat ‘-me(n)’ geen inflectie kan zijn en dus een pronomen moet zijn.

De argumenten van Broekman (2008) laten zien dat ‘-me(n)’ in ieder geval in het Koewachtse dialect een pronomen is. Het gaat om een clitisch pronomen omdat het in combinaties voorkomt waar volgens VC&VK alleen cliticverdubbeling mogelijk is. Een voorbeeld van een grammaticaal goede zin in het Koewachts is (19) (Broekman (2008)).

(19) Ik zeg toch dat me wij daar niets mee te maken hebben.

ik zeg toch dat we_{clitic} wij_{sterk} daar niets mee te maken hebben

‘Ik zeg toch dat wij daar niets mee te maken hebben.’ (Koewacht)

In (19) is ‘me’ het gedubbelde subject en dit kan in deze zinsconstructie volgens VC&VK alleen een clitic zijn. Daarom moet ‘-me(n)’ een clitisch pronomen zijn.

Een andere manier om te bewijzen dat ‘-me(n)’ een pronomen is, is door te kijken of zin (20) mogelijk is in het Koewachtse dialect. Als in dit dialect subjectverdriedubbeling mogelijk is en als ‘-me(n)’ inflectie op het werkwoord is, kun je verwachten dat onderstaande zin een goede vorm van subjectverdriedubbeling zou zijn.

(20) Wij_{sterk} game_{inflectie/clitic} we_{clitic} wij_{sterk}.

In het huidige onderzoek zal deze zin ook moeten worden onderzocht. De verwachting is dat deze zin niet mogelijk is omdat ‘-me(n)’ een clitisch pronomen is en dat er daarom sprake van subjectvervierdubbeling in (20) zou zijn. Subjectvervierdubbeling komt, voor zover bekend, in geen enkele taal voor (Dryer & Haspelmath (2013)) en daarom is het onwaarschijnlijk dat het in het Koewachtse dialect wel voorkomt.

2.2 Cliticverdubbeling

VC&VK bespreken in hun artikel subjectverdubbeling. Volgens hen zijn er twee soorten van subjectverdubbeling, namelijk cliticverdubbeling en topicverdubbeling.

(...) there are two types of doubling. One is the well-known clitic doubling construction, which always involves a clitic and a strong pronoun, and which only occurs in subclauses and inverted main clauses. The second type of doubling, (...), is restricted to subject-initial main clauses. Here, the doubling element is a strong pronoun, whereas the first subject element can be a weak pronoun, a strong pronoun, a full DP or a proper name. (VC&VK; 283)

Voor hun onderzoek hebben VC&VK het Gentse, het Wambeekse en het Lapscheurse dialect onderzocht. In al deze dialecten kan het subject niet worden verdubbeld door een zwak of clitisch pronomen. Hieruit volgt de generalisatie van VC&VK dat het subject alleen verdubbeld kan worden door een sterk pronomen. Zoals in de inleiding al verteld is gaan VC&VK bij subject-initiële hoofdzinnen ervan uit dat het eerst subject het daadwerkelijke subject is. Het tweede subject in de zin is het gedubbelde subject. Bij inversiezinnen en bijzinnen is dit volgens VC&VK precies andersom. Hierbij is het laatste subject in de zin het daadwerkelijk subject, en het subject dat hiervoor in de zin staat is het gedubbelde subject.

Het Koewachtse dialect dat in deze scriptie wordt geanalyseerd is bijzonder omdat het erop lijkt dat hier het subject wel verdubbeld kan worden door een zwak of clitisch pronomen.

In deze scriptie worden de constructies in (21) en (22)² onderzocht.

(21) Wij game.

wij_{sterk} gaan we_{clitic}

‘Wij gaan.’

(22) We game.

we_{zwak} gaan we_{clitic}.

‘We gaan.’

(Koewacht)

Mogelijk zouden (21) en (22) een vorm van subjectverdubbeling zijn. In (21) en (22) staan er twee pronomina in de zin en deze zouden vergelijkbaar zijn met de voorbeelden in (23) en (24).

(23) Je_{zwak} hebt gij_{sterk} daar niets mee te maken.

(24) Die man heeft hij_{sterk} daar niets mee te maken.

---

² Beide constructies zijn mogelijk in het Koewachtse dialect volgens het onderzoek van Broekman (2008).

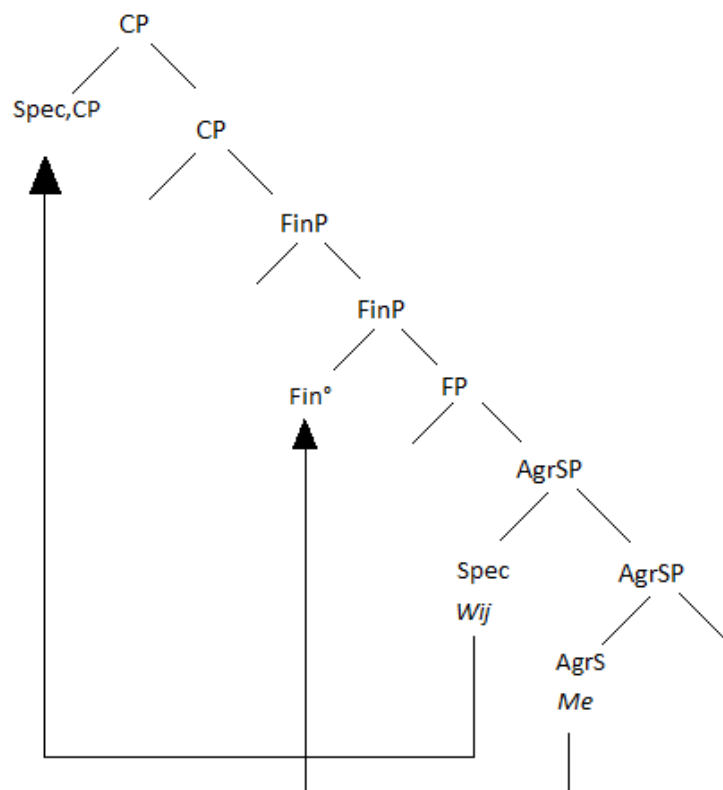
In (23) en (24) staan voorbeelden die volgens de generalisatie van VC&VK goed zijn. Het subject wordt verdubbeld door een sterk pronomen. In (21) en (22) wordt echter het daadwerkelijke subject, 'wij' en 'we', verdubbeld door een clitic. Dit zou erop kunnen wijzen dat de generalisatie niet klopt. Deze generalisatie van VC&VK zal in 2.2.1 verder worden besproken.

Het zou een mogelijkheid kunnen zijn dat in het Koewachtse dialect het tweede pronomen in de zin het daadwerkelijke subject van de zin is. In (21) zou 'me' dan het daadwerkelijke subject zijn dat gedubbeld wordt door het sterke pronomen 'wij'. Wanneer dit het geval zou zijn in het Koewachtse dialect zou deze analyse perfect volgen op de generalisatie van VC&VK. Dit zou echter geen oplossing bieden voor (22). Hier zou 'me' dan het daadwerkelijke subject zijn dat wordt gedubbeld door een zwak pronomen. Op deze manier zou je bij (22) het probleem houden dat deze zin de generalisatie van VC&VK schendt.

Het is opvallend dat er in de subject-initiële hoofdzin een clitic staat. Volgens VC&VK vindt cliticverdubbeling alleen plaats in bijzinnen en hoofdzinnen met inversie. In (21) en (22) staat er ook geen vorm van topicverdubbeling, want hierbij komen clitische pronomina niet voor. Een mogelijke verklaring zou zijn dat in (21) en (22) geen sprake is van topicverdubbeling of cliticverdubbeling, maar een andere soort subjectverdubbeling die VC&VK niet bespreken.

Er is ook aan andere analyse mogelijk. Voor de uitleg van deze analyse is de boomstructuur in (25)³ nodig. Hierin staat een voorbeeld van de mogelijke verplaatsing van de pronomina uit (21).

(25)

³ De boomstructuur is naar het artikel van Van Craenenbroeck en Van Koppen (2002).

Het sterke pronomen 'wij' begint in de VP en verplaatst naar Spec,AgrSP omdat het subject naamval nodig heeft. VC&VK beargumenteren dat 'me' in AgrS begint. In (25) beginnen 'wij' en 'me' in deze posities. Omdat in zinnen het clitic meestal voorafgaat aan het sterke pronomen, beargumenteren VC&VK dat het clitic verplaatst vanuit AgrS. FP is de plek voor object clitics volgens VC&VK en omdat in zinnen het subject clitic het object clitic voorgaat, verplaatst het clitic naar een laag tussen CP en FP in. Omdat clitics alleen in finiete zinnen voorkomen, verplaatst het clitic 'me' in (25) naar Fin°. ⁴ Omdat het clitic verplaatst, zou er in de structuur eerst 'me wij' staan. Dit is de manier waarop cliticverdubbeling mogelijk is volgens VC&VK. Bij de gewone vorm van cliticverdubbeling zouden het clitic en het sterke pronomen zich niet meer verplaatsen. In bijzinnen zou een voegwoord op de positie van C staan, bij inversiezinnen het werkwoord. In (25) wordt C niet gevuld. Een mogelijkheid is dat 'wij' naar de topicpositie in Spec,CP zou kunnen verplaatsen. Het topic is dan niet basis gegenereerd in Spec,CP zoals bij topicverdubbeling het geval is, maar verplaatst naar de topicpositie. Op deze manier wordt de constructie in (21) mogelijk gemaakt. Het clitic 'me' en het sterke pronomen 'wij' zouden zich dus eerst verplaatsen op de manier zoals subjecten zich verplaatsen bij cliticverdubbeling. Hierna vindt er topicalisatie plaats van 'wij'.

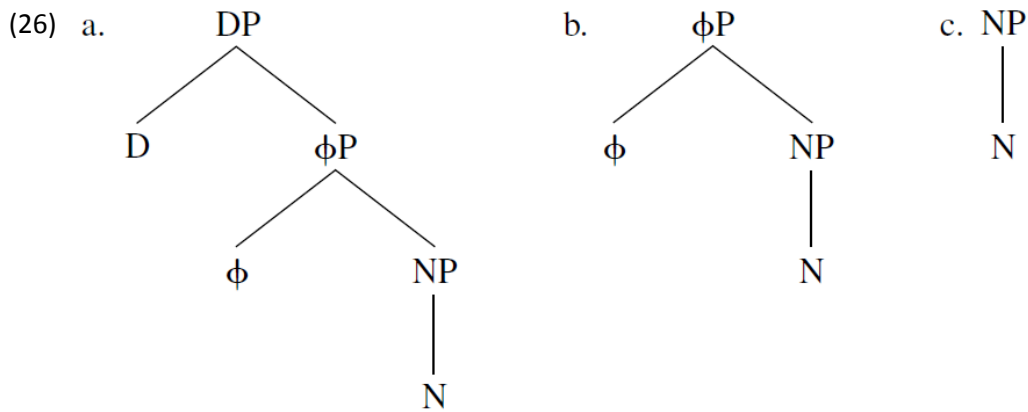
Dit idee zou echter niet van toepassing kunnen zijn bij (22), een constructie die in het Koewachtse dialect gebruikt wordt. Wanneer dezelfde verplaatsing wordt toegepast zoals in (25) zou 'we' eerst in Spec,AgrSP komen te staan en 'me' in AgrS. 'Me' zou dan een kopie zijn van 'we', een zwak pronomen. Op deze manier wordt de generalisatie van VC&VK geschonden, omdat het clitic wordt gedubbeld door een zwak pronomen.

2.2.1 Van Craenenbroeck & Van Koppen (2008)

De theorie achter de generalisatie van VC&VK is in Van Craenenbroeck en Van Koppen (2008) uitgelegd door naar de structuur van pronomina te kijken. Het uitgangspunt van deze theorie is dat pronomina een verschillende interne structuur kunnen hebben. Dit wordt beargumenteerd door Déchaine en Wiltschko (2002). Er zijn drie mogelijke interne structuren die pronomina kunnen hebben, ze kunnen een pro-DP zijn, een pro- ϕ P of een pro-NP.

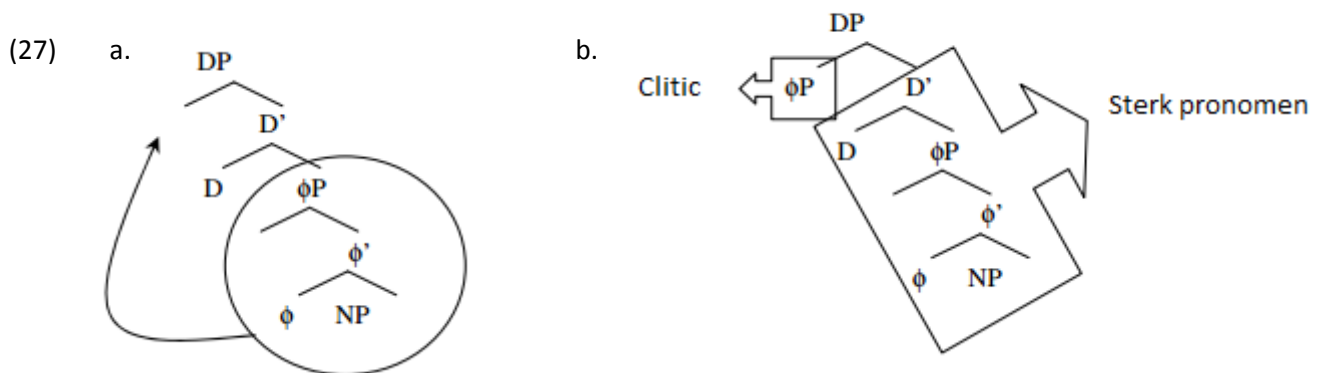
---

⁴ Een uitgebreide analyse is te vinden in VC&VK.

In (26c) staat de structuur van een pro-NP, het idee is dat deze structuur deels terug te vinden is in de structuur van de pro- ϕ P in (26b). Deze structuur van de pro- ϕ P is weer terug te vinden in de pro-DP in (26a). In het artikel van Van Craenenbroeck en Van Koppen (2008) zijn een aantal tests uitgevoerd met de verschillende pronomina in het Wambeeks om deze te classificeren. Deze tests worden in 2.2.2 verder uitgelegd. Uit deze tests komt naar voren dat een clitic en een zwak pronomen die het subject van de zin zijn, worden geclassificeerd als pro- ϕ P's. Sterke pronomina die het subject van de zin zijn, hebben een DP-structuur. Dit is de basis voor het idee achter de generalisatie dat een subject alleen verdubbeld kan worden door een sterk pronomen.

Het clitic begint als ϕ P in de DP-structuur. Hier kan een kopie van worden gemaakt die naar Spec,DP gaat. Hierdoor bevat de zuster van Spec,DP de interne structuur van het sterke pronomen. Dit is de oplossing voor de combinatie van zowel een sterk pronomen in de zin als subject, als een subject clitic. (27) Is afkomstig uit Van Craenenbroeck en Van Koppen (2008) en verduidelijkt deze verklaring voor subjectverdubbeling.

In (27a) wordt afgebeeld dat er een kopie van de ϕ P wordt gemaakt en deze verplaatst naar Spec,DP. In (27b) is duidelijk te zien dat het clitic zich in Spec,DP bevindt en dat de zuster van Spec,DP de interne structuur van het sterke pronomen heeft. Subjectverdubbeling is ook mogelijke met twee sterke pronomina in de zin.

(28) Hij heeft hij daar niets mee te maken.

hij_{sterk} heeft hij_{sterk} daar niets mee te maken

‘Hij heeft daar niets mee te maken.’

(Koewacht)

In (28) vormen de twee sterke pronomina ‘hij’ en ‘hij’ samen het subject van de zin. In dit geval is het eerste sterke pronomina in de zin het daadwerkelijke subject met een DP-structuur. Er wordt hier van de gehele DP-structuur een kopie gemaakt waardoor de verdubbeling van ‘hij’ mogelijk wordt. Beide pronomina kunnen op deze manier een pro-DP zijn.

Dit idee laat zien waarom het in (21), hieronder herhaald als (29), niet mogelijk is dat er subjectverdubbeling plaatsvindt op dezelfde manier als dat in (23), hieronder herhaald als (30), gebeurt.

(29) Wij game.

wij_{sterk} gaan we_{clitic}

‘Wij gaan.’

(30) Ge hebt gij daar niets mee te maken.

Je_{zwak} hebt jij_{sterk} daar niets mee te maken

‘Je hebt daar niets mee te maken.’

(Koewacht)

Van de ϕ P-structuur van het clitic ‘me’ in (29) kan geen kopie gemaakt worden die een DP-structuur bevat. Als het sterke pronomina ‘wij’ in (29) een pro-DP is, is het niet mogelijk dat dit sterke pronomina ontstaan is uit een kopie van het clitic. Een mogelijkheid zou zijn dat pronomina in het Koewachtse dialect anders geclassificeerd zijn dan in het Wambeekse dialect dat onderzocht is in Van Craenenbroeck en Van Koppen (2008). In dit geval zouden sterke pronomina misschien geen pro-DP’s zijn en zwakke en clitische pronomina geen pro- ϕ P’s. Een andere mogelijkheid is dat deze theorie van Van Craenenbroeck en Van Koppen (2008) niet correct is, of nog niet volledig. Deze theorie geeft bijvoorbeeld geen verklaring waarom een clitic niet door een zwak pronomina kan worden verdubbeld of een zwak pronomina door een clitic. Clitische en zwakke pronomina hebben (in ieder geval in het Wambeekse dialect) beide een ϕ P-structuur. In (22), hier herhaald als (31), staat een zin met zowel een zwak pronomina als een clitisch pronomina.

(31) We game.

we_{zwak} gaan we_{clitic} .

‘We gaan.’

(Koewacht)

Als de pronomina in (31) op dezelfde manier worden geclassificeerd als in het Wambeekse dialect zouden 'we' en 'me' beide een pro- ϕ P zijn. Van Craenenbroeck en Van Koppen (2008) beargumenteren niet waarom er van de ϕ P-structuur van 'me' geen kopie gemaakt zou kunnen worden die sterk genoeg is om het zwakke pronomen 'we' te bevatten.

In de literatuur is geen duidelijk antwoord te vinden op de vraag waarom een zwak of clitisch pronomen niet verdubbeld zou kunnen worden door een zwak of clitisch pronomen. Dit zou met de betekenis van subjectverdubbeling te maken kunnen hebben. Vaak wordt subjectverdubbeling gebruikt om iets te benadrukken. Om het subject te benadrukken wordt vaak een sterk pronomen gebruikt. Wanneer zoals in (31) een zwak pronomen wordt verdubbeld door een clitic, zou de benadrukkende functie van subjectverdubbeling wegvallen omdat er geen sterk pronomen in de zin staat waar nadruk op gelegd kan worden.

2.2.2 Tests voor het classificeren van pronomina

Als de pronomina in het Koewachtse dialect anders geclassificeerd zouden zijn dan in het Wambeekse dialect, zou de generalisatie van VC&VK wel stand kunnen houden. Deze generalisatie zou alleen anders geformuleerd moeten worden. In plaats van dat een pronomen alleen verdubbeld kan worden door een sterk pronomen, moet de generalisatie worden dat een pronomen alleen verdubbeld kan worden door een pro-DP.

In Van Craenenbroeck en Van Koppen (2008) staan een aantal tests beschreven om pronomina te classificeren. Als een pronomen een pro-DP is, wordt ervan verwacht dat het zich ook zo gedraagt ten opzichte van de bindingstheorie en zich dus volgens conditie C gedraagt. Conditie C zegt dat R-expressies niet ge-c-commandeerd mogen worden door een coreferente NP (Chomsky (1981)). Om dit te controleren wordt een test gedaan zoals in (32).

(32) Jef_i paust dat n_i   gui winnen.

Jef denkt dat hij_{clitic} gaat winnen

'Jef denkt dat hij gaat winnen.'

(Wambeek)

In (32) wordt gekeken of 'n' naar 'Jef' verwijst en of het clitic dus conditie C van de bindingstheorie schendt.

Een andere eigenschap van pro-DP's is dat ze niet kunnen functioneren als gebonden variabelen. Pro- ϕ P's kunnen dit daarentegen wel. In Van Craenenbroeck en Van Koppen (2008) worden vier verschillende tests gedaan om te controleren of pronomina als gebonden variabelen kunnen functioneren. Dit zijn er meerdere omdat met deze tests zorgvuldig moet worden omgesprongen en er verschillende contexten moeten worden bekeken voordat er conclusies uit de tests getrokken

kunnen worden. In Van Craenenbroeck en Van Koppen (2008) wordt onder andere naar onderstaande zinnen gekeken om te kijken of subject clitics als gebonden variabelen kunnen functioneren.

(33)a. Simple QP

Elke joeng_i paust dat n_i   gui winnen.

elke jongen denkt dat hij_{clitic} gaat winnen

‘Elke jongen denkt dat hij gaat winnen.’

b. Split antecedent + QP

Elke student₁ paust da-k_s   gezeid em   da me_{s,1} gonj winnen.

elke student   denkt dat-ik_{clitic} gezegd heb   dat we_{clitic} gaan winnen

‘Elke student denkt dat ik heb gezegd dat we gaan winnen.’

c. Split antecedent + indefinite

Elke kieje da’k_s me een vrou₁   suimewoeën, muike me_{s,1} rizee.

elke keer dat-ik met een vrouw samenwoon, maken we_{clitic} ruzie

‘Elke keer dat ik samenwoon met een vrouw, maken we ruzie.’

d. Sloppy identity under ellipsis

Jef paust dat n   gui   winnen, en Piet oek.

Jef denkt dat hij_{clitic} gaat winnen, en Piet ook

= λx [x denkt dat hij gaat winnen] & λy [y denkt dat hij gaat winnen] [strict]

= λx [x denkt dat x gaat winnen] & λy [y denkt dat y gaat winnen]   [sloppy]   (Wambeek)

In (33a), (33b) en (33c) wordt gekeken of de gebonden variabele lezing mogelijk is. (33a) Zou dan op de manier gelezen kunnen worden zoals in (34).

(34) Jan denkt dat Jan gaat winnen.

Piet denkt dat Piet gaat winnen.

Klaas denkt dat Klaas gaat winnen.

Als de lezing van (34) mogelijk is, kan het clitic als gebonden variabele functioneren en is het geen pro-DP.

De laatste test kijkt ernaar of het pronomen een argument van het werkwoord kan zijn. Pro-DP's en pro- ϕ P's kunnen wel een argument zijn, pro-NP's niet. In (35) wordt dit getest.

(35) Jef paust dat n   gui winnen.

Jef denkt dat hij_{clitic} gaat winnen

‘Jef denkt dat hij gaat winnen.’

(Wambeek)

Als het clitic een argument is van ‘gui winnen’, dan is het clitic een pro-DP of pro-φP.

2.3 Cliticverdriedubbeling

Naast cliticverdubbeling is er een andere mogelijke analyse voor de constructies in (29) en (31), hier herhaald als (36) en (37).

(36) Wij   game.

wij_{sterk} gaan we_{clitic}

‘Wij gaan.’

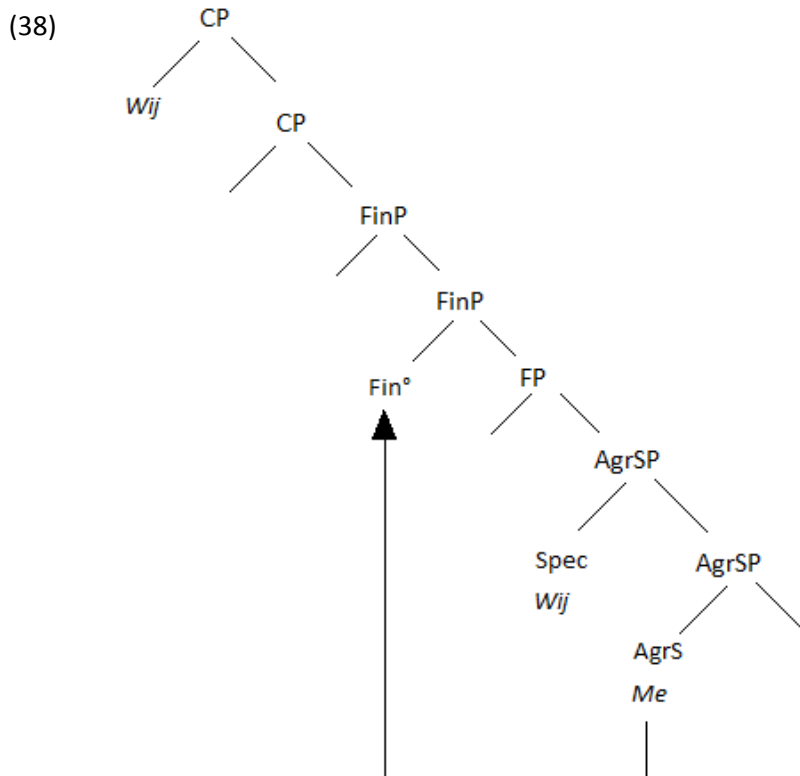
(37) We   game.

we_{zwak} gaan we_{clitic}.

‘We gaan.’

(Koewacht)

Een mogelijke analyse van deze zinnen kan zijn dat er een sterk pronomen staat in de zin dat niet wordt uitgespeld. Om dit te verduidelijken staat in (38) een boomstructuur van een constructie met subjectverdriedubbeling.

In (38) staat de boomstructuur met verplaatsingen van een constructie met subjectverdriedubbeling. ‘Me’ is basis gegeneerd in AgrS. ‘Wij’ begint in de VP en verplaatst naar Spec,AgrSP om naamval te krijgen. ‘Wij’ in Spec,CP is hier basis gegeneerd omdat het een topic is. ‘Me’ is een clitic en staat in een finiete context, daarom verplaatst het naar Fin°. (38) Zou de boomstructuur van (36) kunnen zijn. Het is een mogelijkheid dat (36) een vorm van subjectverdriedubbeling is, maar dat de ‘wij’ in Spec,AgrSP niet wordt uitgespeld. Op deze manier zouden (36) en (37) de generalisatie van VC&VK niet schenden, omdat er wel een sterk pronomen in de structuur van de zin aanwezig is. Dit sterke pronomen wordt alleen niet uitgespeld. Voorbeelden (36) en (37) zouden dan eenzelfde constructie zijn zoals (39) en (40).

(39) Wij_{sterk} gamen_{clitic} wij_{sterk}.

(40) We_{zwak} gamen_{clitic} wij_{sterk}.

In (36) en (37) zou er dan sprake kunnen zijn van zowel topicverdubbeling als cliticverdubbeling. Om dit met zekerheid te kunnen zeggen moet er onderzocht worden of het eerste pronomen in deze zinnen dienst doet als topic. Dit bewijst echter niet dat (36) en (37) een vorm van subjectverdriedubbeling is. Zowel bij subjectverdriedubbeling als bij topicverdubbeling verwachten VC&VK dat het eerste pronomen in de zin in de topicpositie staat. Het laat wel zien dat het eerste pronomen niet een onderdeel is van cliticverdubbeling aangezien volgens VC&VK bij cliticverdubbeling geen topicalisatie plaatsvindt. Als het eerste pronomen in (36) en (37) een topic is, zal het zich hetzelfde gedragen als ‘de man’ in (41).

(41) De man heeft hij_{sterk} dit gedaan.

‘De man’ in (41) is het topic van deze zin. Onderstaande voorbeelden komen uit VC&VK om te verduidelijken wat een topic is.

(42) Jan   kust een meisje.

Jan_{subject} kust een meisje_{object}

‘Jan kust een meisje.’

(43) Een meisje kust Jan.

een meisje_{object} kust Jan_{subject}

‘Jan kust een MEISJE (niet een jongen)’.

#‘Jan kust een meisje.’

(Standaardnederlands)

In (42) is 'een meisje' niet gespecificeerd, er zit geen nadruk op deze woordgroep. In (43) is dit wel het geval. 'Een meisje' wordt getopicaliseerd, krijgt hierdoor nadruk en hierdoor is alleen de lezing 'Jan kust een MEISJE (niet een jongen)' mogelijk.

Om te kijken of het eerste pronomen in (36), (37), (39) en (40) een topic is, kan er worden gekeken naar zinnen met een vraagwoord.

(44) Wie heeft hij_{sterk} dat gedaan?

(45) Welke man heeft hij_{sterk} daar niks mee te maken?

Er moet eerst gekeken worden of bovenstaande voorbeelden voor kunnen komen in het Koewachtse dialect. Mochten deze voorkomen dan is bij (44) en (45) de betekenis van de zin van belang. Als er in deze zinnen sprake is van topicalisatie, zou de betekenis van de zin een retorische vraag zijn. In VC&VK staat hier een voorbeeld van.

(46) Wie eid ij da geduin?

wie heeft hij_{sterk} dat gedaan

#'Wie heeft dat gedaan?'

'Het is duidelijk dat X dat heeft gedaan.'

'Het is duidelijk dat niemand dat heeft gedaan.'

(Wambeek)

In (46) heeft er topicalisatie plaatsgevonden en daarom is de betekenis van de zin die van een retorische vraag.

Er kan ook worden gekeken naar zin (47).

(47) Een vrouw gaat zij_{sterk} een winkel binnen.

Eerst moet er worden gekeken of deze zin mogelijk is in het Koewachtse dialect. Als dit zo is, verwacht je dat de zin een generieke betekenis heeft als er sprake is van topicalisatie. Een voorbeeld hiervan wordt door VC&VK gegeven in het Wambeekse dialect.

(48) Een vrou komt zaai e kaffee binn.

een vrouw komt zij_{sterk} een café binnen

'Vrouwen komen gewoonlijk een café binnen.'

'Een vrouw komt een café binnen.'

(Wambeek)

In (48) is 'een vrou' getopicaliseerd en daarom is de enige mogelijke betekenis van (48) 'vrouwen komen gewoonlijk een café binnen'.

Om het idee te onderzoeken dat (36) en (37), hieronder herhaald als (49) en (50) constructies zijn van subjectverdriedubbeling, moet er eerst in het Koewachtse dialect worden gekeken of er überhaupt subjectverdriedubbeling mogelijk is.

(49) Wij game.

wij_{sterk} gaan we_{clitic}

‘Wij gaan.’

(50) We game.

we_{zwak} gaan we_{clitic}.

‘We gaan.’

(Koewacht)

Als subjectverdriedubbeling niet mogelijk is ondermijnt dit nog niet de mogelijkheid dat bij (49) en (50) het laatste sterke pronomen niet wordt uitgespeld in de zin. Dit omdat het derde pronomen in de zin misschien nooit wordt uitgespeld. In Hulst, een nabijgelegen dorp bij Koewacht, is subjectverdriedubbeling in ieder geval in de 1^e persoon meervoud mogelijk. Dit is af te leiden uit data van de SAND-database van het Meertens Instituut (Barbiers et al (2006)) .

(51)

hulpinterviewer [v=427] Komt deze zin voor in uw dialect wij zijn wij daar nog nooit geweest?[/v]

hulpinterviewer [a=j] Je kan ook zegge we zijn me wij daar nog nooit geweest.[/a]

hulpinterviewer [v] We zijn me wij daar nog nooit geweest?[/v]

informant [a=j] Ja.[/a]

(Hulst)

Hulst ligt dichtbij Koewacht en de verwachting is dat beide dialecten syntactische verschijnselen hebben die vergelijkbaar zijn. Voorbeeld (51) laat zien dat de kans groot is dat in Koewacht subjectverdriedubbeling ook mogelijk is. In (51) gaat het alleen over de volgorde zwak-clitic-sterk. Mochten (49) en (50) inderdaad vergelijkbaar constructies zijn, dan is de verwachting dat de volgorde sterk-clitic-sterk ook kan voorkomen.

Er moet ook worden gekeken of bij andere persoon/getal/geslachts-combinaties dan de 1^e persoon meervoud het subject kan worden verdubbeld door een zwak pronomen of clitic. Uit onderzoek van Broekman (2008) blijkt dat dit bij de meeste persoon/getal/geslachts-combinaties kan. Zeker de combinatie van een zwak pronomen en een clitic in de zin komt vaak voor. Alleen bij de 3^e persoon enkelvoud mannelijk en de 2^e persoon meervoud is deze manier van subjectverdubbeling niet mogelijk. Verder onderzoek zal moeten worden gedaan naar de mogelijkheid van

subjectverdriedubbeling bij andere persoon/getal/geslachts-combinaties dan de 1^e persoon meervoud.

2.4 Onderzoeksvragen

De hoofdvraag van dit onderzoek is of de zinnen uit (49) en (50) in het Koewachtse dialect een vorm van subjectverdubbeling of een vorm van subjectverdriedubbeling zijn. Om deze hoofdvraag te kunnen beantwoorden moeten er een aantal deelvragen worden beantwoord. De eerste deelvraag is of de generalisatie van VC&VK, dat het subject alleen verdubbeld kan worden door een sterk pronomen, geldt in het Koewachtse dialect. Hiermee kan worden onderzocht of de zinnen uit (49) en (50) een vorm van subjectverdubbeling zijn. Om deze vraag te kunnen beantwoorden moet de vraag gesteld worden hoe pronomina in het Koewachtse dialect zijn geclassificeerd.

Om de hypothese te onderzoeken dat de constructies uit (49) en (50) een vorm van subjectverdriedubbeling zijn, moet er worden gekeken of subjectverdriedubbeling überhaupt mogelijk is in het Koewachtse dialect, en als dit zo is, bij welke persoon/getal/geslachts-combinaties. Ook moet er worden gekeken of het eerste pronomen in de zin zich gedraagt als een topic zoals bij topicverdubbeling.

De verwachting is dat het idee over subjectverdriedubbeling ondersteund zal worden. De generalisatie van VC&VK blijft in de meeste dialecten overeind. Deze zou in het Koewachtse dialect ook van toepassing kunnen zijn als er in de constructies van (49) en (50) na het clitic nog een sterk pronomen staat dat niet is uitgespeld.

3.Onderzoeksmethode

Dit onderzoek is een vervolg op Broekman (2008). Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen zijn daarom zowel de data uit Broekman (2008) benut als de data die zijn verzameld in het kader van het huidige onderzoek. In dit hoofdstuk zal de onderzoeksmethode van het huidige onderzoek worden beschreven.

3.1 Uitvoering onderzoek

Voor de dataverzameling van het Koewachtse dialect is gebruik gemaakt van een vragenlijst die mondeling bij een aantal Koewachtenaren is afgenomen. Deze vragenlijst is te vinden in bijlage 1. Dit werd mondeling gedaan in plaats van schriftelijk omdat het niet vaststaat hoe het Koewachtse dialect geschreven moet worden. Er werden aan de participanten gesproken zinnen in dialect aangeboden in plaats van zinnen die in het Standaardnederlands zijn geschreven. Hierdoor proberen we de accommodatie naar de standaardtaal te ondervangen (Cornips & Jongenburger (2001)).

Bij de opzet van het onderzoek heb ik de methodologie van het SAND-project gevolgd (Cornips & Jongenburger (2001)). Eerst vond er een gesprek met een hulpinterviewer plaats. Hij vertaalde de Standaardnederlands zinnen naar het Koewachtse dialect en kreeg instructies dat hij deze zinnen aan twee participanten moesten voorleggen. Deze twee participanten discussieerden over de grammaticaliteit van de zinnen in dialect. Het gesprek met de participanten werd vastgelegd met behulp van een voice-recorder. De participanten herhaalden vaak de zin nog een aantal keer in dialect om vast te stellen of deze zin grammaticaal was en gaven – bij zinnen die volgens hen niet grammaticaal waren - uit zichzelf suggesties hoe een zin in het Koewachtse dialect wel goed zou zijn.

3.2 Vragenlijst

Het eerste deel van de vragenlijst bestond uit zinnen met subjectverdubbeling waarvan de participanten moesten aangeven of deze wel of niet grammaticaal waren in het Koewachtse dialect. Deze vragenlijst is speciaal voor dit onderzoek ontwikkeld, zodat er antwoorden op de onderzoeksvragen uit 2.4 uit zouden komen. De vragenlijst begon met een aantal zinnen met subjectverdubbeling er in. Deels omdat een aantal van deze zinnen niet zijn onderzocht door Broekman (2008) en deels om de vragenlijst niet te ingewikkeld te laten beginnen. Hierna werd subjectverdriedubbeling ondervraagd. Eerst de combinatie sterk-clitic-sterk, daarna de combinatie zwak-clitic-sterk en als laatste de combinatie zwak-clitic-zwak. De verwachting was dat de laatste combinatie niet mogelijk zou zijn en de eerste twee combinaties wel. Dit omdat er in de laatste combinatie geen enkel sterk pronomen aanwezig is en de generalisatie van VC&VK is dat het subject alleen verdubbeld kan worden door een sterk pronomen.

Omdat alleen bij de 1^e persoon meervoud een zichtbaar verschil is tussen een zwak pronomen en een clitic was in de vragenlijst dit onderscheid al gemaakt in de zinnen die verder geheel uit woorden uit het Standaardnederlands bestond. Dit zodat de hulpinterviewer door had dat het om het verschil tussen 'we' en 'me' ging.

Om duidelijk te maken dat 'me' een clitisch pronomen is werden een aantal zinnen met subjectvervierdubbeling ondervraagd.

(52) Wij_{sterk} game_{inflectie/clitic} we_{zwak} wij_{sterk} dit nu doen.

Als 'me' een pronomen is, staan er in (52) vier pronomina die het subject van de zin zijn. Omdat subjectvervierdubbeling, voor zover bekend, in geen enkele taal mogelijk is (Dryer & Haspelmath (2013)), is de verwachting dat deze zinnen niet grammaticaal zijn.

Ook werd er naar de betekenis van subjectdubbeling gekeken, naar de mogelijkheid of subjectverdubbeling voor een andere betekenis van de zin zorgt dat een zin zonder subjectverdubbeling. Dit is om een duidelijk beeld te krijgen van wanneer welke soort subjectdubbeling wordt gebruikt. Hierna volgden nog een aantal zinnen met vraagwoorden en met indefiniete NP's. Met deze zinnen wordt er gekeken of het subject van de zin in topicpositie staat.

(53) Een meisje heeft zij_{sterk} daar niets mee te maken.

(54) Wie heeft hij_{sterk} dat gedaan?

In (53) staat een voorbeeld van subjectdubbeling met een indefiniete NP. Als deze zin grammaticaal is, is de verwachting dat de zin een generieke betekenis heeft. Als (54) grammaticaal is zou de zin een retorische vraag moeten zijn.

Tussen deze zinnen stonden een aantal filler-zinnen. Dit zijn zinnen met bezitsconstructies. Vergelijkbare zinnen gebruikte Broekman (2008) ook bij haar onderzoek. Met deze zinnen werd geprobeerd de aandacht af te leiden van de subjectdubbeling in de andere testzinnen.

(55) Jan z'n moeder heeft een prijs gewonnen.

Zin (55) is een voorbeeld van een filler-zin. Deze zin werd niet als opvallend opgemerkt of losstaand van het onderzoek omdat er ook pronomina in de zin staan. De verwachting is dat de participanten alle filler-zinnen als grammaticaal zullen beoordelen, omdat deze in het Standaardnederlands ook gangbaar zijn. Wanneer dit niet het geval is hebben de participanten misschien onbetrouwbare antwoorden gegeven en wordt zo ook de rest van het onderzoek onbetrouwbaar.

Het tweede deel van de vragenlijst bestond uit tests om de pronomina in het Koewachtse dialect te classificeren. Eerst werden de tests uitgevoerd met een clitic, hierna met een zwak pronomen en

als laatste met een sterk pronomen. De tests zijn dezelfde die zijn gebruikt in het onderzoek van Van Craenenbroeck en Van Koppen (2008). Eerst werd er onderzocht of de pronomina conditie C van de bindingstheorie schenden en of ze een argument zijn. Dit gebeurde door zinnen zoals in (56).

(56) Jan denkt dat ie_{clitic} gaat winnen.

Hier werd gekeken of het clitic 'ie' naar Jan verwijst en een argument bij 'gaat winnen' is.

Hierna werd er met vier tests gekeken of de pronomina kunnen functioneren als gebonden variabelen. De eerste test was een zin met één gebonden variabele.

(57) Elke jongen denkt dat ie_{clitic} gaat winnen.

Bij (57) ben je op zoek naar de gebonden variabele lezing. Hierbij zou (58) de betekenis van (57) zijn.

(58) Jan denkt dat Jan gaat winnen.

Piet denkt dat Piet gaat winnen.

Klaas denkt dat Klaas gaat winnen.

Dit in tegenstelling tot de niet-gebonden variabele lezing. Hierbij zou (59) de betekenis zijn van (57).

(59) Jan denkt dat Jan gaat winnen.

Piet denkt dat Jan gaat winnen.

Klaas denkt dat Jan gaat winnen.

Hierna kwamen er twee testzinnen aan bod om te kijken of een pronomen gebonden kan worden door twee antecedenten.

(60) Elke student denkt dat 'k gezegd heb dat me_{clitic} gaan winnen.

(61) Elke keer dat 'k samenleef met een vrouw, maken me_{clitic} ruzie.

Bij (60) is één antecedent een quantifier, namelijk 'elke student'. Bij (61) is een van de antecedenten een indefiniete NP.

De laatste test om te kijken of pronomina kunnen functioneren als gebonden variabelen maakte gebruik van ellipsis.

(62) Jan denkt dat ie gaat winnen, en Piet ook.

a $\lambda x[x$ denkt dat ie gaat winnen] & $\lambda y[y$ denkt dat ie gaat winnen] [strict]

b $\lambda x[x$ denkt dat x gaat winnen] & $\lambda y[y$ denkt dat y gaat winnen] [sloppy]

Voorbeeld (62a) wordt gezien als de ‘strict’ lezing, (62b) als de ‘sloppy’ lezing. De vraag is of beide lezingen mogelijk zijn. Als (62b) mogelijke is, dan kan het clitsch pronomens ‘ie’ functioneren als gebonden variabele.

3.3 Participanten

Aan dit onderzoek heeft één hulpinterviewer meegewerkt en twee participanten, allen geboren en getogen in Koewacht. De twee participanten voldeden aan dezelfde eisen als de participanten die gebruikt zijn bij het SAND-project, zie Cornips & Jongenburger (2001). De participanten waren tussen de 55 en 70 jaar, hebben hun jeugd doorgebracht in het dorp met ouders die ook het Koewachtse dialect spraken. Ook hebben de twee participanten geen hogere opleiding gehad. In gesprek met andere Koewachtenaren en in de thuisituatie spreken ze in dialect.

3.4 Dataverwerking

De verwerking van de data van het onderzoek is op een vergelijkbare manier gedaan als in het onderzoek van Broekman (2008), zodat resultaten van de onderzoeken makkelijk te gebruiken zijn bij het beantwoorden van de onderzoeksvragen. De participanten gaven per zin aan of deze grammaticaal was of niet en deze antwoorden zijn met behulp van numerieke codes verwerkt. Als de zin in het Koewachtse dialect goed was kreeg de zin een één, anders een nul. In bijlage 2.1 zijn deze numerieke codes in tabellen verwerkt. De hulpinterviewer had voor het onderzoek ook aangegeven welke zinnen hij grammaticaal vond en ook deze gegevens zijn in de tabellen verwerkt.

De classificatie van de pronomina zijn in bijlage 2.2 op dezelfde manier verwerkt als bij het artikel van Van Craenenbroeck en Van Koppen (2008). Bij de zwakke pronomina was er een probleem tijdens het onderzoek omdat de testzinnen die gegeven werden alleen met behulp van een voegwoord en een clitic gezegd konden worden. Zwakke pronomina konden hierdoor niet geïdentificeerd worden.

4.Onderzoeksresultaten

Onder de participanten ontstond veel discussie over sommige zinnen met subjectverdriedubbeling. Deze constructies werden als ouderwets gezien en gebruiken zij in dagelijks leven nog weinig. Ze kenden deze constructies nog wel, omdat deze door een generatie boven de participanten nog wel werden gebruikt. Op school hebben de participanten geleerd dat subjectverdriedubbeling dubbelop is. In het hedendaagse Koewachtse dialect worden deze constructies daarom steeds minder gebruikt, maar ze bestaan nog wel.

In 2.1 werden bewijzen aangevoerd dat ‘-me(n)’ een pronomen is. Een zin die onderzocht moest worden was de volgende.

(63) *Wij_{sterk} game_{inflectie/clitic} we_{clitic} wij_{sterk}.

De verwachting was dat (63) niet mogelijk was omdat ‘me’ een clitic is en er daarom subjectvervierdubbeling in de zin is toegepast. Deze zin werd inderdaad afgekeurd door de participanten. Ook zinnen met de volgorde sterk-clitic-sterk-sterk en sterk-clitic-zwak-zwak werden afgekeurd. Uit discussie van de participanten blijkt dat subjectvervierdubbeling op geen enkele manier mogelijk is. Deze zin laat zien dat ‘me’ geen inflectie op het werkwoord kan zijn maar een pronomen moet zijn. ‘Me’ is een clitisch pronomen omdat het ook in bijzinnen kan voorkomen in het Koewachtse dialect. Dit is te zien in (19), hier herhaald als (64).

(64) Ik zeg toch dat me wij daar niets mee te maken hebben.

ik zeg toch dat we_{clitic} wij_{sterk} daar niets mee te maken hebben

‘Ik zeg toch dat wij daar niets mee te maken hebben.’

(Koewacht)

Omdat ‘me’ in constructies met cliticverdubbeling voor kan komen, moet het een clitisch pronomen zijn. Dit is zo, als het Koewachtse dialect hetzelfde werkt als het Wambeekse dialect.

Om in de conclusie de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden zullen in dit hoofdstuk de resultaten worden besproken. Eerst zal er worden gekeken naar de classificatie van pronomina. Hierna wordt bekeken of het idee van subjectverdubbeling mogelijk is en in 4.3 wordt er naar de mogelijkheid van subjectverdriedubbeling gekeken. Voor de betrouwbaarheid van het onderzoek worden in 4.4 de filler-zinnen besproken.

4.1 Classificatie pronomina

Om de pronomina in het Koewachtse dialect te classificeren als pro-DP, pro-φP of pro-NP, zijn dezelfde tests gebruikt als in het artikel van Van Craenenbroeck en Van Koppen (2008). Zoals in 3.4 al

vermeld is, is het niet mogelijk aan de hand van het onderzoek zwakke pronomina te classificeren. Bij de zwakke pronomina was er namelijk een probleem dat de testzinnen die werden gegeven tijdens het onderzoek alleen met behulp van een voegwoord en een clitic grammaticaal waren. (65) Werd onder andere bevraagd in de vragenlijst.

(65) Wij vinden dat, als we trouwen, we_{zwak} veel geld moeten krijgen.

Zin (65) was in de vragenlijst opgenomen om te onderzoeken of het zwakke pronomina 'we' conditie C van de bindingstheorie zou schenden. (65) Is echter niet grammaticaal in het Koewachtse dialect, deze zin kan alleen worden gebruikt op de manier zoals in (66) wordt weergegeven.

(66) Wij vinden dat, amme trouwen, damme veel geld moeten krijgen.

wij vinden dat, als we_{clitic} trouwen, dat we_{clitic} veel geld moeten krijgen

'Wij vinden dat, als we trouwen, we veel geld moeten krijgen,' (Koewacht)

Omdat de participanten (65) alleen met een clitic in plaats van met een zwak pronomina kunnen gebruiken, konden zwakke pronomina aan de hand van dit onderzoek niet worden geclassificeerd. Hier zijn andere testzinnen voor nodig.

Bij subject clitics en sterke pronomina is het classificeren wel gelukt. Bij de testzinnen om te controleren of het clitic kan functioneren als gebonden variabele, was de uitkomst niet sluitend. Twee testzinnen wijzen erop dat het clitic wel kan functioneren als gebonden variabele, twee testzinnen wijzen erop dat dit niet kan. In (67) staan de twee testzinnen die erop wijzen dat het clitic wel kan functioneren als een gebonden variabele.

(67) a. Elke jongen denkt dat ee gaat winnen.

elke jongen denkt dat hij_{clitic} gaat winnen

'Elke jongen denkt dat hij gaat winnen.'

b. Elke keer dat 'k samenleef met een vrouw, maken me ruzie.

elke keer dat ik_{clitic} samenleef met een vrouw, maken we_{clitic} ruzie

'Elke keer dat ik samenwoon met een vrouw, maken we ruzie.' (Koewacht)

Bij (67a) en (67b) kan het clitic 'ie' en 'me' functioneren als gebonden variabele. Volgens de participanten kon dit bij (68) niet.

(68) Elke student denkt dat 'k gezegd heb dat me gaan winnen.

elke student denkt dat ik_{clitic} gezegd heb dat we_{clitic} gaan winnen

'Elke student denkt dat ik gezegd heb dat we gaan winnen.' (Koewacht)

Bij (68) waren de participanten het erover eens dat het clitic 'me' niet als gebonden variabele kan functioneren. Bij de laatste test om erachter te komen of het clitic als gebonden variabele kan functioneren hadden de participanten onderling veel discussie.

(69) Jan denkt dat ee gaat winnen, en Piet ook.

Jan denkt dat ie_{clitic} gaat winnen, en Piet ook

'Jan denkt dat hij gaat winnen, en Piet ook.'

(Koewacht)

- a. Kan dit betekenen dat ze beiden denken dat dezelfde persoon gaat winnen?
- b. Kan dit betekenen dat Jan denkt dat hijzelf gaat winnen en dat Piet denkt dat hijzelf gaat winnen?

(69a) Is de 'strict' lezing en (69b) is de 'sloppy' lezing. Na veel discussie kwamen de participanten tot de voorzichtige conclusie dat de 'sloppy' lezing in het Koewachtse dialect niet mogelijk is.

Er zijn dus twee testzinnen die erop wijzen dat het clitic wel als gebonden variabele kan functioneren en twee testzinnen die erop wijzen dat dit niet kan. Hierdoor geeft de test om te kijken of clitics gevoelig zijn voor conditie C de doorslag. Dit is niet het geval en omdat het clitic wel een argument is kan het worden geclassificeerd als een $pro-\phi P$.

Uit het onderzoek blijkt dat sterke pronomina wel gevoelig zijn voor conditie C. Dit werd met (70) getest.

(70) Marie denkt dat zij gaat winnen.

Marie denkt dat zij_{sterk} gaat winnen

'Marie denkt dat zij gaat winnen.'

(Koewacht)

Wanneer deze zin letterlijk wordt vertaald in het Koewachtse dialect, kan 'zij' niet naar 'Marie' verwijzen, alleen naar een antecedent buiten de zin. Dit kan alleen als de zin eruit ziet als (71).

(71) Marie denkt dat ze zij gaat winnen.

Marie denkt dat ze_{clitic} zij_{sterk} gaat winnen

'Marie denkt dat zij gaat winnen.'

(Koewacht)

Alleen door een combinatie van een clitic en een sterk pronomen kan 'ze zij' naar Marie verwijzen. Dit is erg onverwacht omdat gecliticdubbelde pronomina volgens Van Craenenbroeck en Van Koppen (2008) $pro-DP$'s moeten zijn in het Wambeekse dialect. Hier schendt het subject conditie C en dat is niet te verwachten als de gecliticdubbelde pronomina $pro-DP$'s zijn.

Uit drie van de vier testzinnen om te kijken of sterke pronomina kunnen functioneren als gebonden variabele, blijkt dat dit niet kan. Sterke pronomina zijn wel argumenten en daarom kunnen

ze geen pro-NP's zijn. Sterke pronomina in het Koewachtse dialect worden hierdoor geassocieerd als pro-DP's.

Deze resultaten laten zien dat er van een sterk pronomen een kopie kan worden gemaakt dat als clitic in de zin komt te staan. Andersom kan dit niet, omdat de structuur van een clitic te zwak is om er een kopie van te maken dat functioneert als sterk pronomen.

4.2 Cliticverdubbeling

De analyse dat in (49) en (50) – hier herhaald als (72) en (73) - het eerste pronomen in de zin wordt verdubbeld door een clitic is niet waarschijnlijk door de classificatie van de pronomina in het Koewachtse dialect.

(72) Wij game.

wij_{sterk} gaan we_{clitic}

'Wij gaan.'

(73) We game.

we_{zwak} gaan we_{clitic}.

'We gaan.'

(Koewacht)

In (72) is het eerste pronomen een pro-DP en het clitic een pro- ϕ P. Van het clitic kan dus geen kopie worden gemaakt die een DP-structuur bevat. Omdat deze verdubbeling in (72) niet mogelijk is, is het onwaarschijnlijk dat dit in (73) wel mogelijk is. Dit kan echter niet met zekerheid worden gezegd omdat het eerste zwakke pronomen in (73) niet is geassocieerd. Omdat het clitic en het sterke pronomen echter hetzelfde zijn geassocieerd als in het Wambeekse dialect is het waarschijnlijk dat 'we' ook zo wordt geassocieerd als in het Wambeekse dialect. Dit zou betekenen dat 'we' een pro- ϕ P is. Het zwakke pronomen kan dan niet worden verdubbeld door een pronomen met een sterkere structuur.

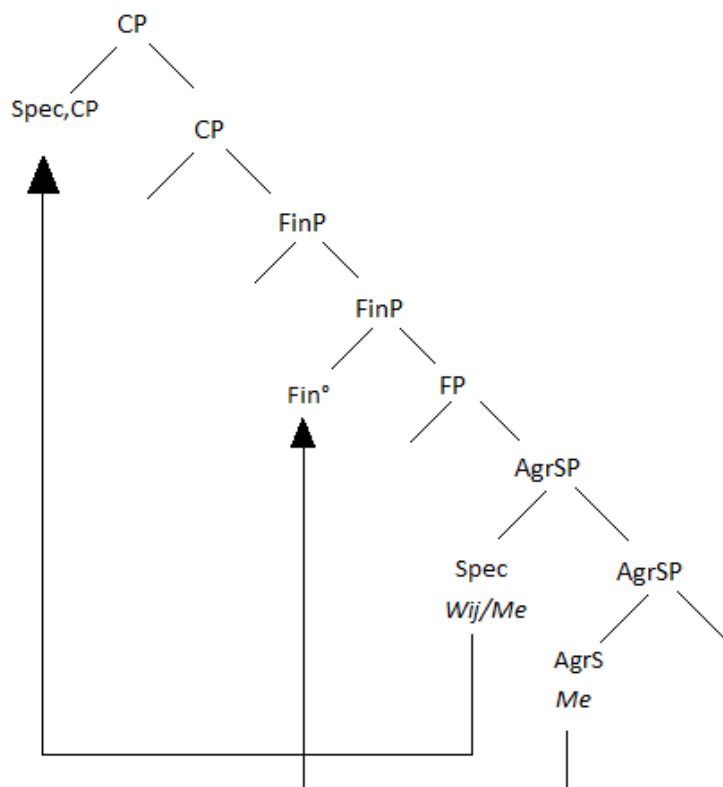
Tussen (72) en (73) is er een betekenisverschil. (72) Legt de nadruk op 'wij'. Niet zomaar iemand gaat, 'WIJ gaan'. (73) Is de vorm van de constructie die niet benadrukt is.

Bij constructies (72) en (73) wordt altijd 'me' gebruikt, de zinnen komen niet voor met maar één subject. Dat 'me' verplicht is in deze constructie zou twijfel kunnen geven over de conclusie dat 'me' een clitisch pronomen is. (71) Laat echter zien dat in het Koewachtse dialect vaker verplichte subjectverdubbeling voorkomt. Wanneer het sterke pronomen 'zij' naar Marie moet verwijzen is de toevoeging van het clitic 'ze' verplicht.

In paragraaf 2.2.1 wordt de analyse geopperd dat subjectverdubbeling in zinnen wordt toegepast om de zin of het subject te benadrukken. Omdat het subject wordt benadrukt is het aannemelijk dat hiervoor minimaal een sterk pronomen nodig is. Wanneer een zwak pronomen wordt verdubbeld

door een zwak of clitisch pronomen, zou er geen sterk pronomen staan in de zin om het subject te benadrukken. In het Koewachtse dialect is er echter een constructie waarbij subjectverdubbeling verplicht is, maar dit geen extra nadruk geeft aan de zin. Dit is te zien in (73). De verplichte verdubbeling in het Koewachtse dialect zou kunnen betekenen dat het subject wel kan worden verdubbeld door een zwak pronomen, omdat voor subjectverdubbeling in het Koewachts het niet een voorwaarde is dat het subject benadrukt wordt. Dan zouden de constructies in (72) en (73) eruit zien zoals in (74).

(74)

‘Wij’ of ‘we’ uit (72) en (73) beginnen in de VP. Het clitic wordt basis gegenereerd in AgrS. Dit kan een kopie zijn van ‘wij’ omdat de structuur van het sterke pronomen ‘wij’ sterker is dan de structuur van het clitic ‘me’. Het clitic kan ook een kopie zijn van het zwakke voornaamwoord ‘we’, als de analyse klopt dat in het Koewachts geen sterk pronomen nodig is, omdat de zin niet verplicht benadrukt hoeft te worden. ‘Wij’ of ‘we’ verplaatsen hierna naar Spec,AgrSP waar het subject nominatief naamval krijgt. Het clitic verplaatst naar Fin°, de plaats waar clitics heengaan in finiete zinnen. ‘Wij’ of ‘we’ verplaatst naar de topicpositie, omdat deze plek nog leeg is in de zin. Als de zinnen uit (72) en (73) zo in een boomstructuur te plaatsen zijn, is het een ander soort constructie dan cliticverdubbeling of topicverdubbeling. Cliticverdubbeling is namelijk alleen mogelijk in bijzinnen of hoofdzinnen met inversie. (72) En (73) zijn echter subject-initiële hoofdzinnen. Topicverdubbeling komt wel voor in subject-initiële zinnen zoals (72) en (73), alleen wordt het topic dan basis

gegeneerd in Spec,CP en komt hier geen clitic bij voor. Er zou in het Koewachtse dialect dan naast de gewone vorm van cliticverdubbeling en topicverdubbeling⁵ een derde vorm van subjectverdubbeling mogelijk zijn. Een vorm van cliticverdubbeling in een subject-initiële hoofdzin.

4.3 Cliticverdriedubbeling

Uit het onderzoek blijkt dat cliticverdriedubbeling mogelijk is in het Koewachtse dialect, maar niet op alle mogelijke manieren en niet bij alle persoon/getal/geslachts-combinaties. De combinatie sterk-clitic-sterk werd bij alle persoon/getal/geslachts-combinaties afgekeurd, behalve bij de 1^e persoon enkelvoud.

(75) Ik ga 'kik⁶ dit nu doen.

ik_{sterk} ga ik_{clitic} ik_{sterk} dit nu doen

'Ik ga dit nu doen.'

(Koewacht)

De vertaling van testzin 6 werd in het Koewachts zin (75). Het clitic werd aan het sterke pronomen vastgeplakt. De participanten gaven aan dat ze 'kik' echter meer zagen als één pronomen. Het is daarom niet zeker dat (75) een vorm van subjectverdriedubbeling is.

Bij subjectverdriedubbeling met de combinatie zwak-clitic-sterk, werden er meerdere mogelijke combinaties goed gerekend. Dit is mogelijk in de 1e persoon enkelvoud in zin (76), (hoewel hier weer dezelfde twijfel was als bij (75)), 2^e persoon enkelvoud in zin (77), 1^e persoon meervoud in zin (78), en de participanten gaven in hun discussie aan dat het ook in de 3^e persoon meervoud kon, wat in (79) te zien is.

(76) 'K ga 'k ik altijd naar de film.

ik_{zwak} ga ik_{clitic} ik_{sterk} altijd naar de bioscoop

'Ik ga altijd naar de bioscoop.'

(77) Ge hebt ge gij daar niets mee te maken.

je_{zwak} hebt je_{clitic} jij_{sterk} daar niets mee te maken

'Je hebt daar niets mee te maken.'

(78) We gamen wij dit nu doen.

we_{zwak} gaan we_{clitic} wij_{sterk} dit nu doen

'We gaan dit nu doen.'

---

⁵ Broekman (2008) laat in haar onderzoek zien dat cliticverdubbeling en topicverdubbeling mogelijk is in het Koewachtse dialect op de manier die Van Craenenbroeck en Van Koppen (2002) beschrijven.

⁶ Fonetisch klinkt deze combinatie als [okkik].

(79) Ze hebben ze zulder daar niets mee te maken.

ze_{zwak} hebben ze_{clitic} zij_{sterk} daar niets mee te maken

‘Ze hebben daar niets mee te maken.’

(Koewacht)

De persoon/getal/geslachts-combinaties waarbij subjectverdriedubbeling mogelijk is, komen overeen met de persoon/getal/geslachts-combinaties waarbij de combinatie van een zwak pronomen en een clitic kunnen voorkomen.

De laatste mogelijkheid die wordt onderzocht, is de combinatie zwak-clitic-zwak. Deze zinnen werden allemaal afgekeurd, alleen was er over de 1^e persoon enkelvoud erg veel discussie. De hulpinterviewer keurde deze zin af, de participanten vonden deze zin uiteindelijk wel goed. Door veel discussie over de 1^e persoon enkelvoud zullen deze zinnen verder niet worden meegenomen in de resultaten. Hiervoor zal eerst de constructie ‘kik’ verder moeten worden onderzocht, omdat de participanten niet precies konden aangeven hoe deze constructie in elkaar zit. Verder is het naar verwachting dat deze zinnen zijn afgekeurd, omdat het laatste pronomen van deze combinatie een zwak pronomen is, terwijl er volgens de generalisatie van VC&VK juist een sterk pronomen nodig is als gedubbeld subject.

Subjectverdriedubbeling is dus mogelijk in de combinatie zwak-clitic-sterk, maar niet in de combinatie sterk-clitic-sterk, zoals wel verwacht werd in paragraaf 2.3. Omdat bij subjectverdriedubbeling de combinatie zwak-clitic-sterk mogelijk is, zou in (73), hieronder herhaald als (80), het mogelijk zijn dat het derde pronomen ‘wij’ niet wordt uitgespeld en dat het eigenlijk een constructie is met subjectverdriedubbeling.

(80) We game.

we_{zwak} gaan we_{clitic}.

‘We gaan.’

(Koewacht)

Zin (80) zou eenzelfde constructie kunnen zijn als (81).

(81) We game wij dit nu doen.

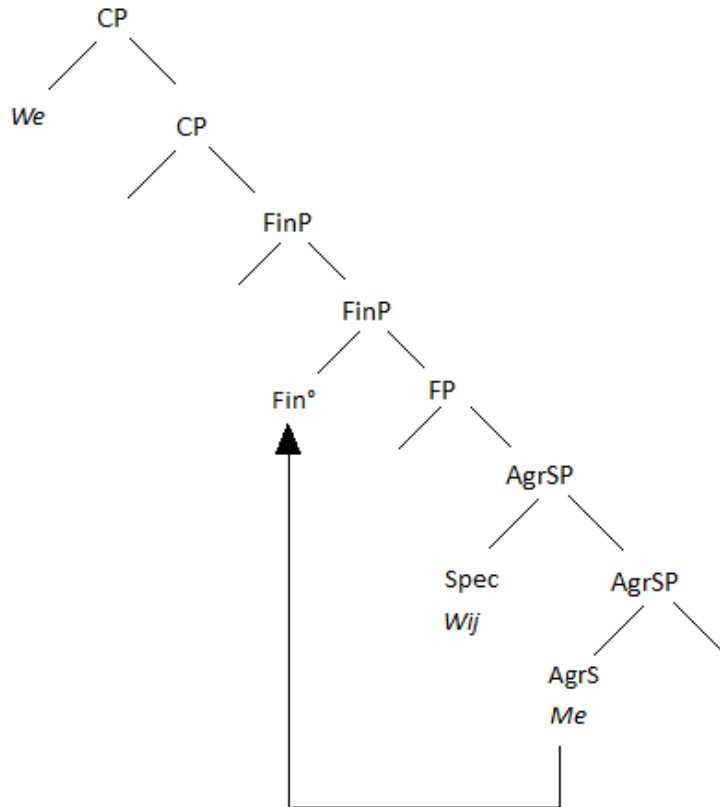
We_{zwak} gaan we_{clitic} wij_{sterk} dit nu doen

‘We gaan dit nu doen.’

(Koewacht)

Zin (81) is volgens de participanten mogelijk in het Koewachtse dialect en zou tot stand komen op de manier die in (82) staat.

(82)

Het sterke pronomen 'wij' begint in de VP. Hierna verplaatst het zich naar Spec,AgrSP om nominatief naamval te krijgen. Het clitic 'me' wordt basis gegeneerd in AgrS. Het zwakke pronomen 'we' is een topic in de zin en wordt daarom basis gegeneerd in Spec,CP. In (82) staat de constructie van (81), maar ook (80) zou op deze manier in een boomstructuur kunnen staan. Het sterke pronomen 'wij' in Spec,AgrSP wordt dan niet uitgespeld.

In (72), hieronder herhaald als (83), zou deze mogelijkheid er ook zijn, alleen zou dit laatste pronomen nooit kunnen worden uitgespeld.

(83) Wij gaan.

wij_{sterk} gaan we_{clitic}

'Wij gaan.'

(Koewacht)

(84) *Wij_{sterk} game_{clitic} wij_{sterk} dit nu doen.

De zin in (84) is niet mogelijk in het Koewachtse dialect. (83) Kan nog steeds dezelfde constructie zijn als (84), alleen wordt dan misschien in het Koewachtse dialect het laatste sterke pronomen in de zin nooit uitgespeld. Zin (83) zou zich in de boomstructuur op dezelfde manier kunnen gedragen als zin (80). Het eerste sterke pronomen 'wij' in de zin wordt basis gegeneerd in de topicpositie van de zin. Het clitic wordt basis gegeneerd in AgrS en verplaatst naar Fin°. En het laatste sterke pronomen 'wij' in de zin bevindt zich in Spec,AgrSP, maar wordt nooit uitgespeld.

Tussen (80) en (81), hier herhaald als (85) en (86) is er een betekenisverschil.

(85) We game.

we_{zwak} gaan we_{clitic}.

‘We gaan.’

(86) We game wij dit nu doen.

we_{zwak} gaan we_{clitic} wij_{sterk} dit nu doen

‘We gaan dit NU doen.’

(Koewacht)

In (85) heeft de zin een betekenis zonder nadruk. In (86) daarentegen ligt er nadruk op ‘nu’ door de subjectverdriedubbeling. Zin (86) wordt alleen gebruikt als men op het punt staat ‘dit’ te gaan doen.

Zin (83) krijgt in tegenstelling tot (85) al nadruk. Het zou mogelijk kunnen zijn dat in het Koewachtse dialect (84) nooit wordt gebruikt omdat (83) al de benadrukte versie is. (84) Zou dan geen extra toevoeging voor de betekenis van de zin zijn.

Ook is onderzocht of het eerste pronomen in de zin een topic is. Hiervoor zijn onder andere zinnen met vraagwoorden met subjectdubbeling onderzocht. Wanneer deze zinnen grammaticaal zouden zijn, verwachten we op basis van het eerdere onderzoek van VC&VK een retorische vraag, omdat het vraagwoord in de topicpositie staan. Alle vraagzinnen met vraagwoorden werden echter niet grammaticaal bevonden. Hier kunnen daarom geen conclusies uit getrokken worden. Ook de zinnen met een indefiniëte NP en een pronomen waren niet mogelijk in het Koewachtse dialect.

4.4 Filler-zinnen

De Filler-zinnen werden door alle participanten goedgekeurd, alhoewel ze wel ‘die’ achter de bezitsrelatie zetten.

(86) Jan z’n moeder die heeft een prijs gewonnen.

Deze constructie is gangbaar in het Koewachtse dialect. Omdat al deze constructies goed werden bevonden, is het waarschijnlijk dat het onderzoek betrouwbaar is.

5. Conclusie

De hoofdvraag van dit onderzoek is of de constructies in (83) en (85), hier herhaald als (87) en (88) in het Koewachtse dialect een vorm van subjectverdubbeling zijn of een vorm van subjectverdriedubbeling.

(87) Wij game.

wij_{sterk} gaan we_{clitic}

‘Wij gaan.’

(88) We game.

we_{zwak} gaan we_{clitic}.

‘We gaan.’

(Koewacht)

De verwachting was dat (87) en (88) een vorm van subjectverdriedubbeling zouden zijn. Dit idee is ook waarschijnlijker dan het idee van subjectverdubbeling. Als (87) en (88) een vorm van subjectverdubbeling zouden zijn dan zou het eerste pronomen niet kunnen worden verdubbeld door een clitic, omdat het sterke pronomen ‘wij’ in (87) een sterkere structuur heeft dan het clitic ‘me’. Een mogelijkheid zou zijn dat het clitic wordt verdubbeld door een sterk of zwak pronomen. In de structuur komt eerst ‘me wij/we’ te staan, op de manier die in 4.2 wordt besproken. ‘Wij’ en ‘we’ beginnen in de VP en verplaatsen naar Spec,AgrSP om naamval te krijgen. ‘Me’ is basis gegenereerd in AgrS en verplaatst naar Fin° omdat het een clitic is. Op deze manier staat in de structuur ‘me wij/we’. Hierna verplaatst ‘wij’ of ‘we’ naar de topicpositie, omdat deze positie nog niet opgevuld is. Dit zou echter een andere vorm van subjectverdubbeling zijn dan VC&VK bespreken. Het is geen vorm van cliticverdubbeling, omdat deze vorm van subjectverdubbeling alleen mogelijk is in bijzinnen en hoofdzinnen met inversie. (87) En (88) zijn echter subject-initiële hoofdzinnen. In deze zinnen zou topicverdubbeling wel mogelijk zijn, alleen wordt bij deze vorm het subject basis gegenereerd in de topicpositie. Ook komen er in constructies met topicverdubbeling geen clitics voor. (87) En (88) zouden daarom een andere vorm zijn van subjectverdubbeling dan de vormen die VC&VK beschrijven. Het is echter niet waarschijnlijk dat alleen het Koewachtse dialect een derde vorm van subjectverdubbeling heeft naast cliticverdubbeling en topicverdubbeling.

Het idee dat (87) en (88) een vorm van subjectverdriedubbeling zijn is waarschijnlijker. In het Koewachtse dialect is subjectverdriedubbeling alleen mogelijk bij de combinatie zwak-clitic-sterk. De persoon/getal/geslachts-combinaties waarbij subjectverdriedubbeling mogelijk is, komen overeen met de persoon/getal/geslachts-combinaties waarbij de combinatie van een zwak pronomen en een clitic kunnen voorkomen. Zin (88) kan ook lijken op een constructie met subjectverdriedubbeling,

alleen wordt het laatste sterke pronomen hierbij niet uitgespeld. Het eerste zwakke pronomen in de zin 'we' is het topic van de zin en wordt basis gegenereerd in Spec,CP. Het clitische pronomen 'me' wordt basis gegenereerd in Agrs en verplaatst naar Fin°. Verder is er in (88) dan nog een sterk pronomen 'wij' aanwezig dat begint in de VP en verplaatst naar Spec,AgrSP om naamval te krijgen. Dit sterke pronomen wordt echter niet uitgespeld. Zo is (88) een combinatie van topicverdubbeling en cliticverdubbeling.

Zin (87) zou ook een vorm van subjectverdriedubbeling kunnen zijn, ook al komt de combinatie sterk-clitic-sterk niet voor in het Koewachtse dialect. Het zou kunnen dat 'wij game' toch een constructie is van subjectverdriedubbeling, maar dat het laatste pronomen nooit wordt uitgespeld. Een verklaring hiervoor zou de betekenis van de zinnen kunnen zijn. Zin (88) is een zin zonder nadruk. Om deze zin nadruk te geven wordt de zin gebruikt met een vorm van subjectverdriedubbeling. Het laatste sterke pronomen in de zin wordt wel uitgesproken als de spreker nadruk op de zin wil leggen. Bij de zin in (87) wordt het subject al benadrukt. Het is dan niet meer nodig om het laatste sterke pronomen nog een keer uit te spellen, omdat dit geen extra betekenis aan de zin geeft. De constructies in (87) en (88) zouden er dan op dezelfde manier uitzien. Ze hebben beide een constructie van subjectverdriedubbeling, alleen wordt het laatste sterke pronomen niet uitgesproken.

Bibliografie

- Barbiers, S. et al (2006). *Dynamische Syntactische Atlas van de Nederlandse Dialecten* (DynaSAND). Amsterdam, Meertens Instituut. URL: <http://www.meertens.knaw.nl/sand/>.
- Broekman, E. (2008). *Subjectverdubbeling in enkele Zeeuws Vlaamse dialecten; Is een zwak pronomen als verdubbeling van het subject mogelijk?* Manuscript Universiteit Utrecht.
- Chomsky, N. (1981). *Lectures on government and binding*.
- Cornips, L. & W. Jongenburger (2001). 'Het design en de methodologie van het SAND project.' In: *Nederlandse Taalkunde*, p. 215-232.
- Craenenbroeck, J. van & M. van Koppen (2002). 'Pronominal doubling and the structure of the left periphery in southern Dutch'. In: Barbiers, S., Cornips, L., Kleij, S. van der (Eds.), *Syntactic Microvariation*. Meertens Institute Electronic Publications in Linguistics 2.
- Craenenbroeck, J. van & M. van Koppen (2008). 'Pronominal doubling in Dutch dialects'. In: Barbiers, S., M. Lekakou, M. van der Ham & O. Koeneman (eds.). *Microvariation in syntactic doubling. Syntax and Semantics* volume 36, p. 207-239.
- Déchaine, R-M. & M. Wiltschko (2002). 'Decomposing pronouns'. In: *Linguistic Inquiry* volume 33:3, p. 409-442.
- Dryer, M. S. & Haspelmath, Martin (eds.) 2013. *The World Atlas of Language Structures Online*. Leipzig: Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology. URL: <http://wals.info>, bekeken op 2014-04-07.
- Stolk, A (2004). *'Men' in enkele Oost-Vlaamse en Zeeuwse dialecten: voegwoordvervoeging of pronomen?* Manuscript Universiteit van Amsterdam.
- Vogelaer, G. de & M. Devos (2008). 'On geographical adequacy, or: how many types of subject doubling in Dutch.' In: Barbiers, S., M. van der Ham & O. Koeneman (eds.). *Microvariation in syntactic doubling. Syntax and Semantics* volume 36, p. 249-274.
- Will, G. (2004). *Zeeuws of Vlaams? (morfo-)syntactische verschijnselen in de dialecten van Zeeuws-Vlaanderen*. Ph. D. Dissertatie. Universiteit Gent.

Bijlagen

Bijlage 1: Vragenlijst

Leeftijd:

Hoogst genoten opleiding:

Wanneer gebruikt u het Koewachtse dialect?

Zijn de onderstaande zinnen grammaticaal in het Koewachtse dialect?

U kunt geen fouten maken, ik wil alleen graag weten wat er mogelijk is en wat niet.

1. Wij hebben me daar niets mee te maken.
2. Jullie hebben je daar niets mee te maken.
3. Jan z'n moeder heeft een prijs gewonnen.
4. Ie heeft ie daar niets mee te maken.
5. Wij gamen wij dit nu doen.
6. Ik ga 'k ik dit nu doen.
7. Hij loopt ie hij altijd zo snel.
8. Jij hebt je jij daar niets mee te maken.
9. Jan z'n kindje heeft een prijs gewonnen.
10. Jullie gaan je jullie dit nu doen.
11. Zij hebben ze zij daar niets mee te maken.
12. Ie loopt ie hij altijd zo snel.
13. 'K ga 'k ik altijd naar de bioscoop.
14. We gamen wij dit nu doen.
15. Je hebt je jij daar niets mee te maken.

16. Marie d'r kinderen hebben een prijs gewonnen.

17. Je lopen je jullie altijd zo snel.

18. We gamen we dit nu doen.

19. 'k ga 'k 'k altijd naar de bioscoop.

20. Ie hebt ie ie daar niets mee te maken.

21. Je gaat je je dit nu doen.

22. Jan z'n oma gaat winkelen.

23. Ze lopen ze ze altijd zo snel.

24. Wij gamen wij wij dit nu doen.

25. Jan z'n vader heeft een dag vrij.

26. Wij gamen we wij dit nu doen.

27. Wij gamen we we dit nu doen.

28. A. Wij gaan dit nu doen.

Wat betekent deze zin?

B. Wij gamen dit nu doen.

Wat betekent deze zin?

Als deze zin correct is, is er een verschil in betekenis tussen 29 A en 29 B?

C. Wij gamen wij dit nu doen.

Wat betekent deze zin?

Als deze zin correct is, is er verschil in betekenis tussen 29 B en 29 C?

29. Wie heeft hij dat gedaan?

Als deze zin correct is, wat is de betekenis ervan?

30. Wie heeft ie dat gedaan?

Als deze zin correct is, wat is de betekenis ervan?

31. Welke man heeft hij daar niks mee te maken?

Als deze zin correct is, wat is de betekenis ervan?

32. Een meisje heeft zij daar niets mee te maken.

33. Een jongen heeft ie daar niets mee te maken.

34. Een vrouw gaat ze een winkel binnen.

Als deze zin correct is, wat is de betekenis ervan?

35. Jan denkt dat ie gaat winnen.

Verwijst ie naar Jan?

Is ie het onderwerp van gaat?

36. Elke jongen denkt dat ie gaat winnen.

Verwijst ie naar elke jongen?

37. Elke student denkt dat 'k gezegd heb dat me gaan winnen.

Verwijst me naar elke student en 'k samen?

38. Elke keer dat 'k samenleef met een vrouw, maken me ruzie.

Verwijst me naar 'k en een vrouw samen?

39. Jan denkt dat ie gaat winnen, en Piet ook.

Kan dit betekenen dat ze beiden denken dat dezelfde persoon gaat winnen?

Kan dit betekenen dat Jan denkt dat hijzelf gaat winnen en dat Piet denkt dat hij gaat winnen?

40. Wij vinden dat, als we trouwen, we veel geld moeten krijgen.

Verwijzen wij en we naar dezelfde persoon?

Is we het onderwerp bij moeten krijgen?

41. Elke vrouw denkt dat, als ze gewoon wacht, ze gaat trouwen.

Verwijst ze naar elke vrouw?

42. Elke vrouw die 'k gezien heb zei dat, als 'k met haar trouwde, we geld kregen.

Verwijst we naar elke vrouw en 'k samen?

43. Elke keer dat 'k met een vrouw praat blijkt dat, als 'k met haar trouw, we veel geld krijgen.

Verwijst we naar 'k en een vrouw samen?

44. Wij denken dat, als het regent, we gaan winnen, maar jullie ook.

Kan dit betekenen dat wij denken dat wij gaan winnen en dat de anderen ook denken dat wij gaan winnen?

Kan dit betekenen dat wij denken dat wij gaan winnen en dan anderen denken dat zij zelf gaan winnen?

45. Marie denkt dat zij gaat winnen.

Verwijst zij naar Marie?

Is zij het onderwerp van gaat winnen?

46. Elke vrouw denkt dat zij gaat winnen.

Verwijst zij naar elke vrouw?

47. Elk meisje denkt dat 'k gezegde heb dat wij gaan winnen.

Is 'wij' een combinatie van 'elk meisje' en 'k'?

48. Elke keer dat 'k met een vrouw samenwoon, maken wij ruzie.

Verwijst wij naar 'k' en 'een vrouw'?

49. Marie denkt dat zij gaat winnen, en Julia ook.

Kan dit betekenen dat Marie denkt dat zij gaat winnen en dat Julia ook denkt dat Marie gaat winnen?

Kan dit betekenen dat Marie denkt dat zij zelf gaat winnen en dat Julia denkt dat zijzelf gaat winnen?

Bijlage 2: Resultaten vragenlijst

2.1 Resultaten subjectdubbeling

Tabel 1a, Sterk-Clitic

Testzin	Hulpinterviewer	Participant 1	Participant 2	Totaal	Persoon
1	1	1	1	3	1 ^e mv
2	0	0	0	0	2 ^e mv

mv=meervoud

Tabel 2a, Zwak-Clitic

Testzin	Hulpinterviewer	Participant 1	Participant 2	Totaal	Persoon
4	0	0	0	0	3 ^e ev man

ev=enkelvoud, man=mannelijk

Tabel 3a, Sterk-Clitic-Sterk

Testzin	Hulpinterviewer	Participant 1	Participant 2	Totaal	Persoon
5	0	0	0	0	1 ^e mv
6	1	1	1	3	1 ^e ev
7	0	0	0	0	3 ^e ev man
8	0	0	0	0	2 ^e ev
10	0	0	0	0	2 ^e mv
11	0	0	0	0	3 ^e mv

mv=meervoud, ev=enkelvoud, man=mannelijk

Tabel 4a, Zwak-Clitic-Sterk

Testzin	Hulpinterviewer	Participant 1	Participant 2	Totaal	Persoon
12	0	0	0	0	3 ^e ev man
13	1	1	1	3	1 ^e ev
14	1	1	1	3	1 ^e mv
15	1	1	1	3	2 ^e ev
17	0	0	0	0	2 ^e mv

mv=meervoud, ev=enkelvoud, man=mannelijk

Tabel 5a, Zwak-Clitic-Zwak

Testzin	Hulpinterviewer	Participant 1	Participant 2	Totaal	Persoon
18	0	0	0	0	1 ^e mv
29	0	1	1	3	1 ^e ev
20	0	0	0	0	3 ^e ev man
21	0	0	0	0	2 ^e ev
23	0	0	0	0	3 ^e mv

mv=meervoud, ev=enkelvoud, man=mannelijk

Tabel 6a, Subjectverviervoudiging

Testzin	Hulpinterviewer	Participant 1	Participant 2	Totaal	Vorm	Persoon
24	0	0	0	0	Sterk-Clitic- Sterk-Sterk	1 ^e mv
26	0	0	0	0	Sterk-Clitic- Zwak-Sterk	1 ^e mv
27	0	0	0	0	Sterk-Clitic- Zwak-Zwak	1 ^e mv

mv=meervoud

Tabel 7a, Vraagzinnen met vraagwoorden

Testzin	Hulpinterviewer	Participant 1	Participant 2	Totaal	Persoon
29	0	0	0	0	3 ^e ev man
30	0	0	0	0	3 ^e ev man
31	0	0	0	0	3 ^e ev man

ev=enkelvoud, man=mannelijk

Tabel 8a, Verdubbeling met indefiniete NP's

Testzin	Hulpinterviewer	Participant 1	Participant 2	Totaal	Persoon
32	0	0	0	0	3 ^e ev vrouw
33	0	0	0	0	3 ^e ev man
34	0	0	0	0	3 ^e ev vrouw

ev=enkelvoud, man=mannelijk, vrouw=vrouwelijk

Tabel 9a, Filler-zinnen

Testzin	Hulpinterviewer	Participant 1	Participant 2	Totaal	Persoon
3	1	1	1	3	3 ^e ev vrouw
9	1	1	1	3	3 ^e ev
16	1	1	1	3	3 ^e mv
22	1	1	1	3	3 ^e ev vrouw
25	1	1	1	3	3 ^e ev man

ev=enkelvoud, mv=meervoud, vrouw=vrouwelijk, man=mannelijk

2.2 Resultaten classificatie pronomina

Tabel 10a, subject clitic

1	Conditie C	-
2	Gebonden variabele	
a	Simpele QP	+
b	Split antecedent + QP	-
c	Split antecedent + indefiniete DP	+
d	Slordige betekenis met ellipsen	-*
3	Argument	+
	Conclusie	Pro-φP

*Bij 2d werd er door de participanten erg getwijfeld. Uiteindelijk kwam de voorzichtige conclusie eruit dat het in het Koewachtse dialect niet mogelijk is.

Tabel 11a, zwak pronomen

1	Conditie C	?*
2	Gebonden variabele	
a	Simpele QP	?
b	Split antecedent + QP	?
c	Split antecedent + indefiniete DP	?
d	Slordige betekenis met ellipsen	?
3	Argument	
	Conclusie	?

*In het Koewachtse dialect kunnen testzin 40, 41, 42, 43 en 44 alleen met een voegwoord uitgesproken worden en daarachter een clitic. Er moeten dus voor het Koewachtse dialect andere tests worden gegeven dan voor het Wambeeks.

Tabel 12a, sterk pronomen

1	Conditie C	+
2	Gebonden variabele	
a	Simpele QP	-
b	Split antecedent + QP	+/-*
c	Split antecedent + indefiniete DP	-
d	Slordige betekenis met ellipsen	-
3	Argument	+
	Conclusie	Pro-DP

* Bij testzin 47 was er een erg sterke twijfel, zodat er geen duidelijke conclusie uit kwam.